

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मवज्ज

नेपाल भाषाया छगूजक लय्पौ

महापरि निर्वाण स्तूप, कुशीनगर ।

वर्ष ४

पूर्ण संख्या ४६

दिह्ला

बुद्ध संवत् २४६५

नेपाल संवत् १०७१

छगू अंकया १)

दच्छिया चन्दा ३)

* पानिका *

विषय	पौल्या	विषय	पौल्या
मंगल छुकीयात धाई ?	१६१	बुद्ध सु ?—श्री धर्मरत्न यमि	१७६
अपर्यन्त मानवता वाद—भदन्त शान्ति भिक्षु	१६२	मयतुलाचा प्रति (कविता) श्री सत्य मोहन जोशी	१७७
अछूत कन्यां-भिक्षुनी—भिक्षु शाक्यानन्द	१६६	चित्तया गति—भिक्षु धर्मवंश	१७८
तं पिं स्वम्हसित (कविता)—“हृदय”	१६७	आःजिवने कविता)—श्री गुह्यसायमि	१७९
तृतीय संगीति—भिक्षु अमृतानन्द	१६८	सुख गन ? श्री गणेश बहादुर	१८०
पापं गन बचेजू ?—सुदर्शन श्रामणेर	१७१	गना वंगु उपवन (कविता)—श्री चिरिकः भाइ	१८१
कलमयात (कविता)—श्री आशाराम शाक्य	१७२	धम्म सोण्डक जुजु—भिक्षु चुन्द	१८२
“धर्म ला पापला ?”—“उमंग”	१७३	धम्मपद	१८४
कल्याण धर्म—भिक्षु बुद्धघोष	१७४	भगवान बुद्धया...जागृति	१८४
कामना—श्री चैतन्यमुनि वज्राचार्य	१७५	समाचारादि	

पिहाँवल !

पिहाँवल !!

गौतम-बुद्ध

(एकांकी नाटक)

सच्छि निसः दँ तक लहाना भाषा जुया च्वने धुंक्कुगु भोगु नेपाल भाषां थौं तक्कं छापे मज्जुनिगु श्री सत्यमोहन जोशीजुं च्वै दीगु भावपूर्ण तथा रसपूर्ण नाटक सफू पिहाँवल ।

सफूया बयान यायगु हे छु ? सफू लहातं कया ब्वन की सफू क्व मचातले त्वतेहे फँ मखुगु सफू । मूल्य डाकव्यय समेत । ३२

ध्येवा छु है दीत ज्या मछिसां च्यानाया देशी टिकट छ्वया है दीसां ज्यु । थौंहे भिके याना ब्वोना दिसँ ।

सफू भिके यायगु थाय्—

व्यवस्थापक, “धर्मोदय” ग्रन्थागार

४ रामजीदास जेटिया

कलकत्ता ७ ।

पिहाँ वईन !

पिहाँ वईन !!

लोक-नीति

अनुवादक-भिक्षु अनिरुद्ध, प्रकाशक-भिक्षु महानाम ‘कोविद’ प्रधान मन्त्री धर्मोदय सभा, ४ रामजी दास जेटिया लेन, कलकत्ता-७ ।

थ्य सफू ज्ञान या भण्डार खः । थुके धम्मपद, जातक, सेल सूत्र, पराभव सूत्र, चाणक्य, ज्योतिष-शास्त्र थ्व खंगु सफूती च्वंगु बाँ बाँ लागु अमूल्य अमुल्यगु ल्यया ल्यया संग्रह याना तःगु दु । जम्मां श्लोक सच्छिव खवीखुपु दु । सफूती शब्दार्थ व भावार्थ निगूनं दुगुलिं सापहे थुईके अःपु ।

थ्व सफू भोगुनेपाल भाषं पिहाँ वइगु न्हूगु हे धंगयागु सफू धाय् फु ।

पिया दिसँ । पिया दिसँ !! याकनं हे पिहाँ वइन ।

सफू दैगु थाय्—

व्यवस्थापक,

“धर्मोदय” ग्रन्थागार,

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता ७ ।

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ४

कलकत्ता

आषाढ वि० संवत् २००८

जुलाई ईस्वी संवत् १९५१

अंक ६

मंगल थुकीयात धाई ?

मूर्खपिनिगु संगत मयाय्गु, विद्वानपिनिगु सङ्गत याय्गु, पूज्यपिन्त पूजा याय्गु, योग्य देशे निवास याय्गु, भाग्य दैगु, थःगु मन वशो-तेगु, ज्ञान देकेगु, शिल्प-शास्त्र सय्केगु, सुशिक्षित तथा सभ्य जुईगु, नम्रतां खँ ल्हाय्गु थुकीयात मङ्गल धाई ।

हानं, माँ-बौपिनिगु सेवा याय्गु, जहान-मस्तेत पालन-पोषणयाय्गु, निर्दोष ज्या याय्गु, पापं बच्चे जुईगु, मद्यपान मयाय्गु, धर्म याय्गुली अप्रमाद जुईगु, दान बीगु, धर्म चर्याय् निमम जुईगु, थःथिति पित आदर सत्कारतेगु, निर्दोष ज्या याय्गु, आदरनीयपिन्त आदर तेगु, अभिमानी मजुईगु, संतोषी व कृतज्ञ जुईगु तथा समये समये धर्मोपदेश न्यनेगु थुकीयात नं मङ्गल धाई ।

हानं ; क्षमा शील, संयमी जुईगु, साधु महात्मापिनिगु दर्शन याय्गु, बखते बखते धार्मिक वाद-बिवाद याय्गु, तपस्या याय्गु, ब्रह्मचर्य पालन याय्गु प्यंगु आर्य सत्ययात यथार्थ सीकेगु, निर्वाण सुखयात म्हसीकेगु, च्यागू लौकिक धर्म नाप सम्बन्ध जूसानं अरहन्त पुद्गलया चित्त कम्पन मजुईगु राग, द्वेष, मोह, शोक, भयं रहीत जुईगु थुकीयातहे मङ्गल धाई ।

अपर्यन्त मानवता वाद

भदन्त शान्ति भिक्षु

भगवान् बुद्ध अत्यन्त तः धम्म मानवता वादी व रहस्य वादी खः । वसपोलया रहस्यवाद थौं तकं नं रहस्य वादी तयत् छगू उल्लभन यागु विषय जुया च्वंगु दु । सच्चिदानन्द ब्रह्मयात लक्ष याना जूवि उपनिष-दया ऋषिपिनि रहस्य वादयात छगू तःधंगु भूटका लगे मज्जुस्य कदापि च्वने फे मखु । गवले इमिसं भग-वान् बुद्धयागु थ्व स्पष्ट घोषणा न्यनी —

सब्बे संखारा अनिच्चाति, यदा पञ्जाय पस्सति
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥
सब्बे संखारा दुक्खाति, यदा पञ्जाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एम मग्गो विसुद्धिया ॥
सब्बे धम्मा अनत्ताति, यदा पञ्जाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥

[धम्मपद २७७, २७९]

अर्थात् सकल संस्कार (स्पष्ट पदार्थ) अनित्य (असत्) खः .. सकल संस्कार दुःख खः हानं सकल धर्म (विश्वे गुलि सत्तादु, व सकल पदार्थ) अना-त्मक (अचित्) खः— गवले थ्व खँ मनुष्यं प्रज्ञां खंका काई, अबले वैत संसारे वैराग्य उत्पन्न जुया वै । थ्व हे विशुद्धि मार्ग खः । थ्व हे निर्वाणयागु लँपु खः ।

गुगु निर्वाण वा मोक्षयागु मार्गे उपनिषदया तत्त्वज्ञानीपिसं निरन्तर सत्चित् व आनन्दयागु चर्चायाना च्वन, उगु निर्वाण-मार्गयागु साधनस बुद्ध भगवानं असत् (अनित्य), अचित् (अनात्म) व अन्-आनन्द (दुःख) यागु चर्चा थाले याना बिज्यात । वसपोलं स्पष्ट रूपं धया बिज्यात—“कर्म

प्रति सरणाः सत्वाः” (मज्झिम निकाय सुत्त १३५) प्राणीपिनिगु प्रति शरण यदि सुं दुगु खः धैगु जूसा व इमिगु कर्म हे स्वयं थः स्वामी खः ।

अत्ताहि अत्तनो नाथो, कोहि नाथो परोसिया ।
अत्तना व सुदन्तेन, नाथं लभति दुल्लभं ॥

(ध० १६०)

अर्थात्—मनूतय् थः स्वामी थः हे खः । मेपिं सुं स्वामी मखु । थःत थमं दान्त (विनीत) यात धाय्-व दुर्लभ स्वामीत्व नं प्राप्त ज्जी ।

थःके थमं निर्भर जुया, सुं देवी-देवताया न्होने थःगु न्हाय् मच्चुस्य, गुगु निर्वाण मार्गे वने फे, उगु रहस्यया चर्चा अलम हे याय् माली । तथापि थ्व लोमंके मज्जु कि निर्वाण मार्गयागु उपदेश बिया बिज्याकम्ह बुद्ध भगवान् पूरा रहस्यवादी मखु । वस-पोल अत्यन्त तः धम्म मानवता वादी खः । मानवता-वादं अलग याना यदि भीसं बुद्धयात खल धाःसा, म्हीपिं वसपोलया थासं गाक तापाना वनी । विश्व-सांस्कृतियात बुद्ध भगवानं गुगु मानवता वाद बिया बिज्यात, उकीयात अपर्यन्त मानवता वाद धका धाय् माली । छाय् धाःसा व छुं जाति, देश, वर्ण, रङ्ग, मत, सम्प्रदाय आदि सीमानास चिनातःगु मडु । बुद्ध भग-वानया थ्व महान् सांस्कृतिक देन यागु चर्चा थन याय्-माली तथा जीवन व साहित्ये च्वं च्वंगु वसपोल यागु प्रभाव थातनं क्यना बी माली ।

थुगु युगे भीसं बुद्ध भगवानयागु मानवता वाद-यात बांलाक थ्वीका काय्फु ; छाय् धाःसा तःधंगु सौभाग्य भीसं छम्ह महान्मह मानवता वादी गांधी-यात थःगु हे मिखां खना हानं थ्वनं खनाकि थःगु

मानवता वादया कारणं निर्दयवर्गया छम्ह प्रतिनिधि
 वेत उगु बखते भी थासं लाका काल, गबले जुलसां
 वैगु भीत अत्यन्त आवश्यक जुयाच्वन । मानवता-
 वादीया सम्पति अपार क्षमा व अहिंसा खः । विश्वे
 बुद्ध व बौद्ध-धर्म यागु न्याथाय् च्वना नां काःसानं
 अन न्याबले सनं उकियागु थ्व सम्पति यात लोमंके
 फे मखु । सिद्धान्त यागु रूपं न्यागु हे धर्म अथवा
 मतवाद क्षमा व अहिंसा यात स्वीकारयात धाःसां
 तविः गुगु प्रकारयागु निरपवाद क्षमा व अहिंसायात
 भगवान् बुद्धं स्वीकार याना बिज्यात तथा गुगु क्षमा
 व अहिंसा यागु आदर्श थ्यंकः वनेत गांधीजीयात
 थःगु प्राण नं अर्पण याय्माल, उकियात माने याइपि
 अन्यन्त दुर्लभ हे ज्वी । भगवान् बुद्ध व वसपोलचा
 अनुयाइपिसं निरपवाद क्षमा व अहिंसा यागु आदर्श-
 यात थःत विपत्ति पड़े जूगु बखते नापं कायम याना
 वल । बौद्धतय् न्होने आपालं हे कठिन-दुष्करगु
 समय वल । इपिं न्याबले थःगु सहिष्णुता व अहिंसाय्
 हटे जुया च्वं च्वन । छको थज्यागु युग नं वल, बुद्ध
 धर्मयागु थाय् थासे ध्वंस ज्वोगु शुरू जुल । बुद्ध आदि
 प्रतिमा स्यंका विनाश याना छत । स्तूप-चैत्य तछ्यात,
 त्यंकल । थजागु समये, गबले जुलसां धर्मोन्माद जुया
 उचित अनुचित सकतां याय्त तैयार ज्वा । उगु अव-
 स्थाय् छम्ह बौद्धसन्तं घाषणा याना बिज्यातकि —

प्रतिमास्तूप सद्धर्म, नाशका क्रोशकेषु व ।
 नयुज्यते ममक्राधा, बुद्धादीना नही व्यथा ॥
 (बोधिचर्यावतार ६:६४)

अर्थात् सुनां प्रतिमा, स्तूप तथा सद्धर्मयागु
 विनाशयाना च्वन, इमित बोधीयाय् च्वन, उमिगु उपरे
 भीसं क्रोध याय् मज्यू, छाया धाःसा थुकिंयाना बुद्ध व
 बोधिसत्व पिनत छुं हे कष्ट पीडा ज्वी मखु ।

थथि जागु सहिष्णुतायात यदि भीसं अत्यन्त तः
 थगु उदारगु सम्प्रदाये माला सोसां तभि ल्वीके

थाक्वी । वेष्णव धर्म थःगु उदारताया लागी प्रसिद्ध
 खः, तर इमिगु उदारता थः विरोधीया उपरे दे मखु ।
 उदारता यागु खँला छखँति, थः विरोधिया उपरे इमि
 असहिष्णुता समेतं जू वनी । विरोधी थःगु हे हियाम्ह
 थ ज्वीमा । थुगु खँ यात भीसं छगू उदाहरण द्वारा
 बाँलाक खनी ।

छगू युग विते जुयावन, गबले जुलसां बुद्ध भग-
 वान व महावीरपिनोगु क्षेमा-प्रधानगु धर्म प्रभावित
 जुया वैदिक ब्राह्मणयात नापं उकी दिक्षित जू वन ।
 थ्व खँ कट्टर पन्थीतय् मयो । फल स्वरूप इमिसं उमित
 बहिष्कृत जुया च्वंपित उमिसं नाग-लुच्चा धका धाई
 तथा इपिनाप सकल सम्बन्ध त्वालहात । विष्णु पुराणे
 धैतःगुनं दु —

तस्मादेतन्नरो नग्नांस्मयी संत्याग दूषितान ।
 सर्वदा वजयेत्प्राज्ञ आलापस्पर्शनादिषु ॥

(तृतीय अंश, अध्याय १८)

अर्थात् — स्वंगू वेदयाद त्यागयाना दुषितजुपि थुपि
 नागीतय् नाप, प्राज्ञ, बुद्धि-मानीपिनीसं न्याबलेसं खँ
 लहाय्गु व स्पर्शयाय्गु नापं त्याग याना छु ।

थौं धार्मिक सहिष्णुता व अस्पृश्यता—निर्वाण
 यागु पाठ पड़े याका च्वनेगु बखते भीसं थथि जागु
 शास्त्रीय बचन खनीबले भीत स्पष्ट रूपं हे मानवता
 विरोधी प्रतिक्रिया वाद खनेदया व । विष्णु पुराणं
 केवल थूलिजक धया सन्तोष जूःसा गागु, अथे धैगु
 मदु । वं बाखं देका थःगु असहिष्णुता यागु विष कथा
 कया — श्रोतातय्त थुगु प्रकारं लगे याय्त प्रयत्नयात
 कि गुकीव उमिगु हिं थुगु प्रकारं ब्याप्त ज्वोके कि
 लिपा उकियागु वास हे याय् मफै कथं । विष्णु पुराणे
 बाखँ दय्का तःगु थथे—

“शतधनु धम्ह छम्ह वैष्णव जुजु दया च्वन ।
 वया रानोया नां शैब्या जुया च्वन । छन्हु कार्तिक
 पुण्ही खुन्हु जुजु व रानी निम्ह उपवास च्वना गंगाजी

मोल्हीत वन । मोल्हुया थाहां वोवले जुजुं छम्ह पाखंडी यात खन गुम्ह जुलसां वया धनुर्वेदाचार्यया पासा जुया च्वन । जुजु वयात थः पाःसां समान हे व्यवहार यात । रानीं नंमवासे सुमुक च्वं च्वन । दवारे थ्यंका निम्हसिननं विधिपूर्वक थःगु व्रत उपवास पुरे यात । आपालं दिन बितेजुया वं स्येछि जुजु परलोक जुईव वया रानी व जुजु नापंतुं सति वन । रानीला काशी जुजुया पुत्री जुया जन्म जूवन, तर जुजु पाखंडी तय नाप खँ लहागुलि खिचायागु योनी जन्मकाः वन । रानीयाके बोध लाभ याना खिचा शरीर तोतल । हानं छस्ये निसें वं उगुहे पापं याना धों, गुधों, गिद्ध व म्हेखायागु योनी जन्म जूवन हरेक जन्मस वया रानीं वयात प्रबोध बिल अर्थात् न्हापा यागु खँ लुमंका बिल । म्हेखा यागु योनी प्रबोध बियाली वं जनक जुजुया अश्वमेध यज्ञस वयात अव भृत्य धैगु स्थान याकल तथा थनं यात । थुगु प्रकार अनेक प्रकारं अनेक जन्म कया तिनि पाखंडी तय नाप खँ लहानागुया पाप शान्त जुल । अलेतिनि व जनक जुजुया पुत्र जुया जन्म जुल । काशी जुजुया म्हाय जुया जन्म जूम्ह रानीं लिपा स्वयम्बर याना नाप लात ।” पाखंडितय नाप खँजक लहाय मात्रं थपाय धंगु विपत्ति जू वनेयो धास्येलि इतिनाप नल, त्वन धाय्व ज्वीगुया खँला लहाय थाय हे मन्त ।

विश्वास-वेद, धर्म-भेद, रंग,वर्ण, जाति, देश, कुल आदियागु भेदजुया च्वंगु या कारणं उत्पन्न जुया च्वंगु मनुष्य-समाजया दुने न्हावले सं अशान्ति उत्पन्न याय योगु मभिगु भाव यात तापाका छूत बुद्ध भगवानं आपालं यानं याना बिज्यात । हानं गांधी जीनं उगुहे लेँ म्हाम्ह । बुद्धयुगया छगू थेरी रोहिणी याके वेकया धौनं न्यंगु दुकि छंत बौद्ध श्रमण थपाय सकं छाय प्रिय जूगु ? थुगु प्रश्न यागु उत्तर बिया वेकनं वसपोल श्रमण पिनिगु अनेकविशेषता

कंकं धयातःगु दु ।

ना ना कुला पञ्चजिता, नाना जनपदेहि च ।
अग्ग मग्गं पियायन्नि, तेन मे समणापिया ॥
(थेरी गाथा २८५)

अर्थात्—थुपिं श्रमणपिं अने अनेगु देशयापिं खः, हानं अने अनेगु कुल जात यापिं जुया च्वन, अथे जूसां तभि थुपिं परस्पर प्रेम पूर्वक वास याना च्वं । अभ्रगु मार्गयात प्रिय यात । उकिया निमित्त जित श्रमणपिं प्रिय जूगु ।

स्पष्ट जुया च्वंगु दुकि बौद्ध-संघया सफल प्राप्ति-पिं अथेहे छगू रूप जूवनी, गथे खुसि यागु लः समुद्रे वना छगू रूप जूवनी । बौद्ध संघयापिने धर्म जाति आदि यागु भेद यात बुद्ध भगवानं सर्व प्रकारं असंगत समझे जुया बिज्यात । वसपोल यागु दृष्टिस जन्म ज्वी मात्रं श्रेष्ठताया कारण जू मवं । कर्म यानाहे जक श्रेष्ठ जूवनी । फल स्वरूप जाति आदि उत्पन्न जूगु सकल मान मनुष्य पिनिगु केवल मन स्यंकेगुहे जक हेतु जूवनी । उकिया निमित्त हे जातिवादादी छि जुया च्वनेगु यात धर्म किर्तिजुं मूर्खता यागु कारण धका धयातल । थौंया मानवता वादि गान्धीजुं धार्मिक साधना व व्यवहारस बर्ताव याना यंकूगु थुगु भेदयात तः सकं निन्दा याना दिल । बुद्ध व गांधीजुयागु तात्पर्य यात अनुसरण याःपिं भौसं धर्म यागु मानवतावादि एवं शान्तिवादि अंश यात प्रशंसा याय योग्य जू, तथा पावबिकता वादि व अशान्तिता वादि अंश यात परित्याग याना छ्वेमाः । थुगु प्रयत्न याना च्वने बले गुकिं आपा मानवता व शान्तिवाद पाखे यंकूगु लँखः उकियागु अभि-नन्दन जाय्माः । गांधीजुं थुगुहे तत्व यात सीका धै दिल “जि इस्लाम यात उगु अर्थे शान्ति माने जुये गुगु अर्थे इसाई, बौद्ध वा हिन्दू-धर्मयात मानेयाना च्वन । निश्चय नं शान्तियागु मात्राय अन्तरदु ।

तथापि उगु धर्मया उद्देश्य शान्ति खः । जि कुरान यागु वाक्य स्यू, गुगु थुक्रिया विरुद्धे पेश याय् ज्यूगु खः । वेदंनं थज्यागुहे वाक्य पिकायगु उलिहे सम्भवदु । अनार्यतय् विरुद्ध वचन यागु मेगु छु अर्थ लगे ज्वीफै ? अवश्यनं उक्रियागु थुगु युगे मेगुहे अर्थ द्यमा, तथापि छगू समये उक्रियागु भयंकर रूप अवश्य जुया वने धुंकल । श्री हिन्दुतय् अछूततय् नाप व्यवहार यागुया मेगु छु अर्थ दु ? खँ थथे खः श्रीगु सकसिगु' विकाश जुया वयाच्वन । जि थःगु मतं प्रकट याना बियाकि इस्लाम्या अनुयाई तय्गु तलवार व चुपि छगू छगू खँ पत्तिकं पिका । तर व अथे याय्गु कुरान शिक्षा यात अनुकूल मजू । ईसाई धर्मया इतिहासे नं हिंसात्मक ज्यां भरे जुयां च्वंगु दु । तर थुकि यागु कारण ईसायागु प्रति मखु । तथापि थ्व खँ खः कि ईसायागु उच्च शिक्षा गुगु स्थिति प्रचार जूगु खः । व उक्रियात ग्रहण याय् योग्य मजुल । (आज, बनारस) । बुद्धं धैबिज्यागु दुकि सुनां धर्मयात खंकी वं जित खंकी । बुद्धयागु नामं प्रचार जुया च्वंगु वचन व वसपोल यागु खःला मखुला धैगु बारे आपालं तर्क-वितर्क जूगु दु । तर्क वितर्कया फल स्वरूप बुद्ध वचन निश्चय याना तःगु मैथ्रेय बोधिसत्व यागु गाथा अत्यन्त प्रसिद्ध जुया-च्वन । वसपोलं धै बिज्यात—

यदथ वृद्धर्म पदो पसं हितं

त्रिधातु संल्लेक निर्वहण वचः ।

भवेच्च यच्छान्त्यनुशंस दर्शकं,

तदुक्त मपि विपरित मन्यथा ॥

अर्थात्—गुगु अर्थ दुगु ज्वी, प्रयोजन दुगु ज्वी, सार्थकगु ज्वी, धर्म पदं युक्तगु जुई । स्वंगु धातु लोक याग क्लेश (राग, द्वेष, मोहं, उत्पन्न जूगु हिंसा आदि) यात हटे याना छ्वैगु ज्वी, गुकि शान्तियागु

अनुशंसो याईगु जुई व बुद्ध-वचन खः मेगु गुगु थुक्रियात विरुद्ध ज्वी, व बुद्ध-वचन ज्वी मखु ।

सकभनं बौद्ध परम्परा द्वारा स्पष्ट जुया च्वंगु दु कि बुद्ध भगवान परम शान्तिवादि जुया बिज्यात । वसपोल यागु धर्म चुपि तलवार पाखे यागु धर्म मखु । तर मानवीय स्वभाव तःसतं हे दुर्बल जुया च्वन । थःगु मतलवया लागी वं शान्ति वादितय्के नापं बिनां तलवार चले याके मवीकं माने ज्वी मफु । थुगुखँ यागु तः धंगु प्रसन्नता दुकि प्राचीन समयं निश्चै थौं तक न्ह्याथाय् सनं भारत यापिं मनुतिसं बुद्धयागु नां काल, सदानं उचित अत्यन्त अहिंसाया पुजारि तथा शान्तिवादि हे धका जक माने यात । तर पश्चिम पाखे च्वंपिं मनुत गुमिके बौद्ध-धम यागु जानकारी विशेष रूपं थुगु युगे जुयाबल । थःगु असहिष्णुता यात बुद्धयात च्वे मतस्ये च्वने मफु । विन्टर निटज् धैम्हस्यां थुगु खँ तः सकं क्षुब्ध जुया धया तल—“जेखं थःगु नाटक ‘दिवाइफ आफ दि पर फेक्ट वनस’ बुद्ध यात न्हापा लाकला राजकुमार सिद्धार्थ यागु रूपेतल, अले लिपा बोधि ज्ञान प्राप्त जुस्येलि तथागतयागु रूपे चित्रित याना तल) बुद्धयात आपालं याना लौकिक व विशेष रूपं परिवार प्रेमी धका क्यना तल । थ्वखँ बौद्ध-धर्मयागु अनुसारं उल्टा जुया च्वन । नाटक यागु छगू दृश्यस बुद्धं थःपाजुया काय् किजा नन्दयात राज्याधिकार लः लहाना च्वंगु क्यना तल । तर बौद्ध-ग्रन्थस थ्व दृश्य यात मिले जूगु वर्णना ल्वीकेगु सम्भव मदु ।

पुराण यागु खँ तु आः पुलां जुया वनेहे धुंकल । थौं भीसं बुद्धयात न्हूगु यागु रूपं स्वया च्वना हानं वसपोल यागु अपर्यन्त मानवता वादं भीत तः धंगु बल दया वया च्वन । नाप नापं उगु मानवता वाद यात भीसं गांधीजु यागु वचने बोना स्वत धाःसा भीगु प्रसन्नता यागु ठिकानाहे दे मखु ।

सत्य यात ईश्वर यागु रूपे खंम्ह गांधी तथा आर्य-
सत्यया द्रष्टा बुद्ध भगवानया छगूमात्र सम्पति अपर्यन्त
मानवता वाद खः । जि धाय्मफु देश, धर्म, जाति,

कुल, वर्ण, रंग आदि यागु भ्यातनाले दुना च्वंभि
विश्वजनपि गबले जक उकि मुक्त जुई फे ?

अ०—भिक्षु अनिरुद्ध

अछूत कन्यां-भिक्षुनी

भिक्षु शाक्यानन्द

“जाति-भेद” छगू मानवसमाजया महान् कलंक
खः । थव सम्बन्धी न्ह्याको च्वसां कचाई मखु ।
जाति-भेद तोथले धका गुलि सिनं प्रयत्न याय् धुँ कल
तर जाति-भेद तोथले या सत्ता तोथले धका संपित
त्वथला सिधेका बीगु खई ।

बुद्ध भगवानं नं जाति-भेद यात खण्डन याना
बिज्यात । वसपोसं जाति-भेद यात माने मया ।
वसपोलं गुली उच्च जातीय स्त्री-पुरुष पित्त थःगु
धर्म स्थान बिया बिज्यात उलिहे नीचं जातीय पित्तनं
बिया बिज्या । छाय् धाःसा यदि कोशिश यात धाःसा
नीच जाती पिसं नं निर्वाण लाय्फु । यदि कोशिश
मयात धाःसा ब्राह्मण छु महा-ब्राह्मणं नं लाय् फइ
मखु । उकि कोशिश, व उद्योग, वा ज्याहे प्रधान सिवाय्
जन्म प्रधान मजू । वसपोलं वसल सूत्रे धैबिज्यात —

न जच्चा वसलो होति,

न जच्चा होति ब्राह्मणा ।

कम्मना वसलो होति ;

कम्मना होति ब्राह्मणो ॥

वसपोलं थःगु विनये न्हाप्पा लाक भिक्षु जूम्हे
सित लिपा जूम्हं वन्दनादि आदर सत्कारतेमाः धका
जक तै बिज्यागु दु । न्हाप्पा जूसां लिपा जूसां जातं
थकार्लिम्हे सित वन्दना दि याय्माः धका थःगु विनये
तै बिज्यागु महु । उपालि न्हाप्पां भिक्षु जुल, अनं
लिपा शाक्यपुत्रपि । शाक्यपुत्रपिसं उपालियात वन्दना
यात । उकि उपालि नौ जूसां महा-ब्राह्मण खः ।

तर थौं संसारे ब्राह्मणीया प्वाथं पिहां-वे व हे व
ब्राह्मण, चाहे वं पशुहे थःस्या, वैत नाय् मधाः । यदि-
नाय् नं धर्मयाय् धका शिक्षा-दिक्षा फंसा ब्राह्मण धाःपिसं
नं लात नका मछुँ मखु । थवहेला ब्राह्मण ? धर्मयाय्
सुनां मज्यु ? पाप याय् सुनांज्यु ? हानं ब्राह्मण स्याय् व
भच्चा पाप चाण्डाल स्यासा आपा पाप धैगु दैला ?

बौद्ध-धर्म अथे मखु । गथे खुया काम्हे सितहे
जक खुँ धाई अथेहे नीचज्या याम्हेसितहे जक नीच
धाई । चाहे व शुद्ध ब्राह्मण व ब्राह्मणीया पुत्र-पुत्रीहे
थजु । यदि सत्य, दया, धर्म, या स्थान दुम्ह जुठ
धाःसा वैत ब्राह्मण धाई । चाहे व पौ-पारीया लँ दुम्ह
हे थजु ।

शुभा नं छम्ह अछूत कन्या खः । तर व ज्ञानी,
शीलवतो, दयावती, बौद्ध-धर्मया जानकारी, मार्ग फल
लाभी म्ह । उप्पलवर्णया लहाटं प्रवर्जित जूम्ह भिक्षुनी
खः । अबले वं फुक्क भिक्षुनी पिनी भोले च्वना नल ।
उच्च जातीता नर-नारी ला छु देवराज इन्द्रनं वन्दना
याका वन ।

शुभा सुनार निं जूसां वैगु उपदेश महा ब्राह्मण-
पिसं शिरोपर याय् योग्य जू । वैत छेँ बरोबर सःतवैगु ।
तर व मवं । छेँ, बु, तिसा वस बी धका हे कीगु ।
तर माने जुईगु मख । वं व सःत वैपि व हेक वैपिन्त
थथे उपदेशबी—

“गुखुनु जि भगवान बुद्धयागु उपदेश न्यना उखुनु
निसे जि सुनार निं मखुत होशियारनी जुठ । आः
हानं जि सुनारनिं जुईगु जित इच्छा महु । थव शरीर

अनित्य खः । तथा संसारे बने जुया च्वंक चीज नाश-
वान खः । लुँ, वह, तिसा या जित लोभ भ्याहे महु ।
व तिसा धार्थे यागु तिसामखु । वला डर व चिन्ता
या पुसा खः । भय या खानीखः । अभिमानया जग
खः । अमंगलिक वस्तू खः । मन्द बुद्धि याना बीगु
खः । आखिरगु समय यदि व लुमंका वन धाःसा
चे वनीगु मखू । उकिं जित थुजोगु चीज, वस्तू वा
तिसा, वस, लुँ वइ या इच्छामहु ।

जि छम्ह स्वतन्त्र म्ह मनूखः । जित थ्वोहे यो ।
गृहस्थपिनी नयां ल्यंगू वा मयोगु बीपिनि इच्छा जूगु
व्युगु भिक्षान्नया भरोसाय् च्वने । सिमाक्वे घने ।
चित्तयात शान्तिया स्थान विशेषरूपं बी । जितगृहस्थ
जीवन मयोः ।

जित विषय भोगे लाकेगु खँ लहाय् मते । काम
भोगे च्वना कदापि विभुक्ति प्राप्त जुई मखु । विषय

भोग धैगु शत्रु जुया च्वंम्ह ज्यानमारा सिकं तःचो
प्रज्वलित जुया च्वंगु मि समान दुःख दाई, विघ्नया
राजा, भयया खानि, उदास जुईगुया कारण, अन्ध-
कार, ज्ञान नाशक, गौम्हन शर्प खः । केवल अबोध
अज्ञान संसारे आशक्त जुयाच्वंवि प्राणिपिनीमात्र
प्रेमी खः । जरा, व्याधि, मरण, दुःख धैगु स्मृति छखे
लाका अधर्म याकीगु खः । दुःखया कारण, पिडा,
संताप, तृष्णा, नर्कया मार्ग, अउन्नतिया मूल कारण
मनया मार खः । मानव जीवनया तेजयात शोषण
याना बीगु खः ।

जित थ्वहे इच्छा जि थ्वहे लें वने । गुगुलें शोक,
भय, दुःख, संताप आदि महु । सदां शोन्ति हु । व
खः आर्य अष्टांगीक मार्ग । गुगुलें वन धाःसा अन्तिम
विश्राम अन जुई । गुगु सकसिनं इच्छा याना च्वंगु
“निर्वाण ।”

तं पि स्वम्हसितं

(छम्ह)

अय् भुतिमाले, नकतिनि व्वेकल
छन्त अहो चोपूम्ह मचां,
व्वेकल, व्वेकल च्वे च्वे व्वेकल
गुथाय् छय्त थें फत्री काकां ।
अथवा लहाते हे दुतकाय्त
सना च्वंगु ला मचा उम्ह,
मनंतुना थें छुँ ज्वी मखुगु
चाला जगया म्हमस्यूम्ह ।
गनं गनं छम्ह काल समानम्ह
माभ्हा अति हे छीसःम्ह
मेम्ह चलाखं जःगु का छुनाः
चाना छत गन मस्यु छन्त !

चवडापासा

१०००

“हृदय”

(निम्ह)

जगजीवन-रथ-गन गन यंकयगु
इच्छा थें हुं माहांथा
नरक समानगु ‘दुख दुख’ हालिगु
जगतं प्वीकाः पीडाया ।
स्वर्ग समानगु सुख परिपूर्णगु
न्हू-जगते हे यंकय धका
यंका च्वन थें न्हाकाः छन्त
भाःपाः ‘छन्हु अन थ्यनिगु मखाः।’
दण्ड समानगु घःकू उम्हस्यां
घःचाः फवानाः बिल सुत्त,
‘हःसय् हःसय्’ हःपाः व्यूसां
गन व्वाकल मस्यु रथ छन्त !

(स्वम्ह)

रत्नाकरया रत्न समानगु
ज्वाला ज्वालां दुगु ज्योति ।
माया ममतां तःगु हनाः माः
मांया मानमया मोति,
गृहिणीया मन-मन्दिर यागु
सिंहासनया देव छ खः,

दाजु किजापिनि जीवन-नांचा
न्याकाः यनिगू चतं छ खः,
अग्रनं छ मनू, सकलें हाय्काः
सुयागु खँ अय् व्वानागु ?
मानव-“हृदये” वः गबले वइ
धात्थें छन्त पनाः तय्गु !

शासनवंश कथा अंक—६

तृतीय संगीति

भिक्षु अमृतानन्द

द्वितीय संगीतिया खँ थवयां न्हापा प्रकाशित
ज्वीधुंगु जूयानिति आः थन तृतीय संगीतिया खँ
पाठक पाठिकापिनि न्होने तयागु जुल ।

राजावली

कालाशोक जुजुं नीच्यादँ (२८) तक राज्य
चलेयायू धुंसेलि वसपोलया भिम्ह काय्पिसं* नी-
निदँ (२२) तक राज यात । अनं लि गुम्ह नन्द*
जुजुपिसं क्रमशः नीनिदँ (२२) राज यात । थुगु
बखते मगधदेशया नन्दवंशीय जुजुपिनि शक्ति क्रमशः
हीन जुयावन । पंजाब पाखें ग्रीक जाती अलेक्जेंडरं
पेलेयाना हल । थुगु मौकाय् लाक मौर्य्य राज्य
स्थापक शाक्यवंशीय चन्द्रगुप्त जुजुं चाणक्य
ब्राह्मणया उपदेश मुताबिक नन्दवंशया अन्तिमम्ह
जुजु धननन्दयात स्थानाः मगध राज्य काल । लिपा

* भद्रेसेनो, कोरण्डवण्णो, मंक्रो, सव्वज्जहो, जालिको,
उमयको, सज्जयो, कोरब्बो, नन्दिवड्ढनो तथा पञ्चको—थुलि
कालाशोक जुजुया काय्पि । [सारत्थदीपनी, पृ० १३४]

* गुम्ह नन्द जुजुपिः—उगसेन नन्दो, पण्डक नन्दो,
पण्डगति नन्दो, भूतपाल नन्दो, रट्टपाल नन्दो, गोविसान नन्दो,
सविन्धक नन्दो, केवट्टक नन्दो तथा धन नन्दो ।—[सारत्थ
दीपनी पृ० १३४]

ग्रीक शक्ति सम्पूर्णं मदय्का छूत । वैदेशिक शत्रुयात
इन्दू पाखें ख्याना छूयाः ख्याति प्राप्तयानाः स्वीप्यदँ
(३४) तक चन्द्रगुप्त जुजुं राज्य चलेयात । जुजु
स्वर्गबास ज्वी धुंसेलि वसपोलया काय् बिन्दुसार
जुजुयात राज्य प्राप्त जुल । थव जुजुं नीच्यादँ (२८)
तक राजयात ।

बिन्दुसारया काय्मस्त

बिन्दुसार जुजुया सच्छि व छम्ह (१०१) काय्पि
दुगु जुल A ।

थुपि मध्ये अशोककुमार व तिशय कुमार निम्हं
छम्ह मांया मस्त* । मेपिं ग्वीगुम्ह (६६) राजकुमारपि
सकलें विभिन्न मांया पाखें दुपि मस्त* । थुपि मध्ये
अशोक कुमार थकालि* । अशोकया मां मौर्य वंशया
धर्म देवी धयाम्ह महारानी* । राजधानी पाटलि पुत्र
अर्थात् वर्तमान पटना । राज्य साब विशाल । बिन्दु-
सार जुजुं राजकुमारपित विविध कार्ये नियुक्त यात ।

A समन्तपासादिका, पृ० २४, महावंश ५१९ सारत्थ-
दीपनी, पृ० १०३

* सारत्थदीपनी, पृ० १०७

* सारत्थदीपनी पृ० १२९

अशोक कुमारयात युवराजपद विया अवन्ति राज्ये
उज्जैनA नगरेसं च्वन ।

महेन्द्रया जन्म

छन्हू अशोक युवराज पाटलिपुत्रे वनाः बिन्दुसार
जुजुया चाकरि याःवन । उगु समये बिन्दुसार जुजुं
युवराज अशोकयात उज्जैन नगरेसं च्वनाः अनया
राज-कार्यं बांलाक चलेयाः धका धाल । अबुजुया
खँ न्यनाः अशोक युवराज अवन्तिसं ल्याहां वन ।
ल्याहां बंबले लेँ बिचे वेटिस (वेटिस) गिरिB धयागु
नगरे देव (वेटिस) धयाम्ह सेठया छँ बाय् च्वन
अन सेठया साब बांलाम्ह वेटिस गिरि अथवा वेटिस
धयाम्ह म्हाय् छम्ह दु । अशोक युवराज व मय्जुया
वपरे आसक्त जुल । लिपा वया मां-व्वापित धया
विवाह यात । अले लिपा प्वाठे दसेलि उज्जैन नगरेसं
यंकल । अन पुत्र जन्म जुल, गुम्हसिया नां महेन्द्र
च्वन । महेन्द्र बूबले भगवान् परिनिर्वाण जुया निसः
व प्यदँ (२०४) दुगु जुलC । थ्वयां निदँ लिपा अशोक
यात म्हाय् छम्ह दत, गुम्हसिया नां संघमित्रा ।

अशोकया हिंसा

महेन्द्र कुमार भिदँति (१०) दुबले पाटलिपुत्रे
बिन्दुसारजुजु सिक्किस्त जुल । जुजुं थःम्ह जेठाम्ह काय्
अशोक युवराजयात समाचार छ्त । अशोक युवराज
नं, 'अबुजु सिक्किस्त' धयागु समाचार न्यनेकथं, काय्
म्हाय् कलापित वेटिस गिरिसं तोताः थःयाकचा तुरन्त
पाटलिपुत्रे वन । अशोक युवराज थ्यंकःवयाः गोन्हुचा
मदय्वं बिन्दुसार जुजु स्वर्गवास वन । अशोक युव-
राजं माःगु क्रियाकाण्ड व्याकं यात । अले ज्यान माया!

मारेयाना वोम्ह सुमन^d राजकुमार प्रमुख विभिन्न
मांया पाखें दुपिं ग्वीगुम्ह (६६) राजकुमारपित स्याना
छुनं कँ मदेक अशोक युवराजं अबुज बिन्दुसार जुजुया
राज्य प्राप्तियात^e ।

अशोक जुजुं राज्यया कारणे थःगु ल्याय्म्ह बैसे
साब हे ग्यानापुसे ग्यानापुसे च्वंक हिंसा यात ।
थःगु शक्ति बल्लाकेया लागी आपलं युद्ध यात । गुगु
निर्दयया फलस्वरूप अशोक जुजुयात 'चण्डाशोक' नं
धाल^F । थुलिं तृप्ति मजुयाः अशोक जुजुं, उगु बल्लते
छगू प्रबल राज्य जुयाच्वंगु कलिंगपाखे नं आक्रमण
यात । कलिंग त्याकेत अशोकयात अपाय्च्व अःपु-
रुवा मवो । कलिंग युद्धे निखल्लयां असंख्य जनका-
यपिं विनाश जुल । गुगु प्राणीघात खनाः अशोक
जुजुया चित्त-युद्ध याय् गुलिं विमुख जुल । खःला
अशोक जुजुं न्हापां निसं हे बुद्ध-धर्मया खँ न्यना
मतःगु मखु, तर थ्व भीषण हत्या मखंतले अशोकं
बुद्ध-धर्मयात बांलाक बोधयाना काय्मफु । थ्व घटना
खँसेलि अशोकया चित्त गुजागु छांतं हिला वन धाःसा
युद्ध-बलया थासे धर्म-बल बढे याय्गु स्वत । युद्ध
याय् गुलिं पुराजुइक लिचिल^G । कलिंग युद्धे जयप्राप्ति
जुसेलि लिपा अशोकं न्हाथाय्सं धर्मयागु हे जक
प्रचार याःगु खँ अनेक सिलालेख द्वारा प्रमाणित जू ।

^dसुमन धयाम्ह बिन्दुसार जुजुया विभिन्न रानीपिनिपाखें
दुपिं ग्वीगुम्ह राजकुमारपिं मध्ये थकालिम्ह राजकुमार ।

^e"वेमातिके भातरो सो इन्त्वा एकूनसतं ।

सकले जम्बुदीपस्मि एकरज्जमपापुणि ॥" [महावंश,
५।१०; सारत्थदीपनी, पृ० १३०]

^F"चण्डासोकोति आयित्थ पुरे पापेन कम्मना"—

[महावंश, ५।१९०]

^G अठवषा भिषित षा देवानंपियष प्रियदसिने लाजिने
कालमया विजिता दियढमिते पानषतषहशे ये तफा अयवढे शत-
षहष मिते तत हते बहुतावतके वा मटे ततो पछा अधुना लघष
कलियेषु तिवे धंमवाये धंमकामता धंमानुषधि चा देवानंपियषा
षे अथि अनुषये देवानंप्रियषा विजिनितु कलिय्यानि । अविजितं

A वर्तमान मध्य भारते ग्वालियर देशे पूर्वकाले अवन्तिया
राजधानी ।

B वर्तमान ग्वालियर देशे भोपालं २६ माइलति उत्तर पूर्व
पाखे च्वंगु भिल्सा ।

C दीपवंश, ६।२१

अशोकया राज्याभिषेक

उगु समये दयाच्वंगु भारतया विभिन्न राज्य-यात छगूसूत्रे चिनाः अशोक जुजुं राज्याभिषेक विना प्यदं (४) तक राज्य चले यात । अनंलि बुद्ध परिनिर्वाणं निसः व किंच्यादं (२१८) दुबले सकल भारते एकच्छत्र यानाः राज्याभिषेक काल* । थुगु बखते महेन्द्र कुमार किंप्यदं (१४) दता । अभिषेक समये अशोक जुजुया अग्रमहारानी असन्धिमित्रा जुल^b । असन्धिमित्रा महारानी स्वर्गवास जुया प्यदं लिपा अशोकजुजुं तिश्यरक्षा धयाम्ह कुमारी विवाह यात, गुम्हस्यां बुद्धगयास च्वंगु बोधि वृक्ष विनाश यात^c । थःमहं राज्याभिषेक प्राप्त यायू धुंसेलि अशोक जुजुं थःमहं सहेकिजा तिश्य राजकुमारयात युवराज पदे तल^d ।

अशोक समय

यद्यपि अशोकया समये बौद्ध भिक्षु संघे, धर्म-विनय, दर्शन तथा आचार्य्य मतादिया कारणं मूल थेरवादी बाहेक किन्हेगू शाखा प्रशाखा दयू धुंकल, तथापि थुथायूतक नं थेरवादी शासनया हे प्रतिष्ठा व प्रचार यथेष्ट दुगु जुल । सर्वास्ति आदि अन्य निकायया प्रचार दुसां तभी थुकिया प्रतिष्ठा मदुनि । थुलि मगाना अशोकया राज्य समये बुद्धशासने अनेक उपद्रव तथा कलंक पिहां वल तिनि । गुकिया कारणे लिया तृतीय संगीति यायूमाल ।

सम्राट् अशोकया चित्त दिन-पर-दिन धर्मपाखे आकर्षित जुजुं वन । सदाचार व परस्पर कर्तव्य

हि विजिनमने एतता वध वा मलने वा अपबहे वा जनषा षे वाढ वेदनियमुन गुलमुते वा देवानंपियषा ।—Corpus Inscriptionum Indicarum Vol. I, P. 43-44—[प्रजाकीर्ति स्थविरया आगम हा समाजं पृ० ११५]

* समन्तपासादिका, पृ० २४, महावंश, ५।२१; दीप-वंश, ६।१

a दीपवंश, ६।२३

b समन्तपासादिका, पृ० २४

c महावंश, २०।२-५

d “राजाभिसित्तो सोसोको कुमारं तिस्ससहयं ।

कणिट्ठं संसोदरियं उपरज्जेभिसेचयि ॥” महावंश, ५।३५

पालन यायूगु बारे ध्यान तथा हल । जीवनया महत्व सीका सत्यधर्मया गवेषण याना हल । सम्राट् अशोकया आजु अबुजुपि बौद्ध मखु । चन्द्रगुप्त जुजुया उपदेशक ब्रह्म जयानिति तीर्थिकादि तपस्वीपित माने यात । अशोक जुजुं न्हापांसिसे बौद्धया सतसंग भति भति याना च्वंगु जयानिति निग्रोध श्रामणेर नापलासेलि खुल्लम् खुल्ला बौद्धधर्म स्वीकार यात^५ । अनंलि फुथायूतक देश विदेशे धर्मप्रचार याके छुत^६ । थ्व धर्मप्रचार कार्य्य यानाः अशोकया नां उबले जक मखु आतकं नं समुद्र पारी थ्यकं प्रचारं जुयाच्वन^A । समन्तपासादिकानुसार अशोक जुजुया अबुजुपिसं चलेयाना तःगु ख्वीदोल ब्राह्मण पासण्डपित बीगु भोजन-दान अशोकं नं छुं कालतक बिल ।

5Neither Chandragupta nor his son Bindusara were Buddhist; but the third of the race, Piyadasi, best known under the name of Ashoka (in Pali Asoka), openly adopted the now popular creed Buddhism, [Buddhism, P. 221—Rhys David]

६ अयि च मुखमुत विजये देवनंप्रियस यो धुमविजयो सो च पुन लधो देवानंप्रियस इह सवेषु च अंतेषु अपषु पि योजनशतेषु यत्र अंतियोको नम योनरज परं च तेन अतियोकेन चतुरे ८ रजनि तुरमये नम अंतिक्रिनि नम मक नम अलिकसुदरो नम निच चोडपंड अव तब पणिय एवमेव हिद रजविषवस्पि योनकंबोयेषु नमकन मितिन भोजपितिनिकेषु अंधुपलिटेषु सवत्र दैवेनप्रियस धुमनशस्ति अनवटति—

Corpus Inscriptionum Indicarum, Vol. I, P. 66-67—[आगम हा समाज, पृ० १२१]

A. His (अशोक) name is honoured wherever the teachings of the Buddha have spread, and is revered from the Volga to Japan, from ceylon and Siam to the borders of Mongolia and Siberia. 'If a man's fame', says Aoppen, 'can be measured by the number of hearts who rever his memory, by the number of lips who have mentioned and still mention him with honour, Ashoka is more famous than Charlemagnl or Caesar? —[Buddhism, P. 221-222-Rhys Drvid.]

पापं गन बचे जू ?

सुदर्शन श्रामणेरे

गबले भगवान बुद्धं लोके धर्मचक्र चाहीका मानव मात्रया कल्याण यायां जेतवने विज्याना च्वन। अबले स्वम्ह भिक्षुपिसं थःत अनुभव जूगु स्वंगू अद्भुतगु प्रश्नयात।

न्हापांम्ह भिक्षुं—शास्ता ! जिपिं छलपोल्या दर्शन याय्त लें वया च्वना। छगू गामे छम्ह मिसा मचां तरकारि हात। गय् थें मस्यू, चिकं छल। मि ज्वाला पिहाँ वल। सुपोलते थिल। मिनल। च्यागु सु च्वे आकाशे फसं ब्वेका च्वन। अबले हे छम्ह को वल; वहे छें च्वें च्वें। संयोगवशा वया पपुति व्याना च्वंगु सुं थिल। सँ च्याल्लमिक छ्या अनतुं कुतुं वल। सित। थ्व गपाय्सकं गजबगु खँ।

भगवान्—भिक्षुपिं ! कर्मया फल गजब, अचिन्तनीय। पापया फलं आकाशे जूसां बाकि तै मखु। भिक्षु—भन्ते ! व छुकीया फलं ?

भगवान्—न्यो, हे भिक्षुपिं ! व कोनं छम्ह न्हापा मानव खः। वया ज्या बुँ ज्या। वया छम्ह थुसानंदु। व सां उस्त ज्या मव्यू। हल ज्वते याःसां पलख ज्वते याई। फेतुई। कृषकं हल तोता वैत दाया ख्याना थनी। लहातं हल ज्वनी। पला निपला वनी; हानं फेतुई। हानं थनि दाई, पला निपलाति छी, फेतुई। गाड़ी साय्कूसानं व छम्हसें अथेहे याईगु। भती वनी फेतुई। गबलें दी। वदिक जुल। साप तँ पिहाँ वल। वैत स्वखेयाय्गु विचारयात। गनं गनं घाय्मोसु मुना हल। थुसाया गःपते हिन। मि तै बिल। सँ मिनल। लावुना, सित।

भिक्षुपिं ! वहे फलं ताकालतकं नर्के च्वनावे धुंकल। थथे मिनका नं सीना वे धुंकल। थ्व वया अन्तिम कर्मभोग खः।

मेम्ह भिक्षु—जिपिनं लें वया च्वना। लें बिचे

छगूसमुद्र नं दु। द्वगाय् च्वना समुद्र पार याना च्वना। द्वगा समुद्रया बिचे थ्यन। अकस्मात् द्वगा रोके जुल। जुल। संहे मसं। माभी गुलि जन्न यात, तर मफु।

माभी धाल—जिला द्वगा न्हाके मफुत। थ्व द्वगाय् सुंकुलक्षण, पापीम्ह छम्ह दु जुईमा। यदि अथे मखुसा थथे जुई हे मखुगु। गबलें थथे मज्जुनि। का गोलातया कुलक्षण, पापी म्ह मालेमाल। अनं गोला तल। वया कलाम्हे सितहे लात। मेखतं काय्कल। वैतहेलात। स्वक गुलिनं वैतहे लात। माभीया छुयाय् छुयाय् जुल। थः कला छम्हसिया निम्ति उल्लिमछिया प्राण छे मजिल। लिपा वैत तिसा वसः त्वकल। गःपते लोहं घाका कुरक छुत। व कसियावन, वन। थःगु कर्म भोग नाप। द्वंगा न्हापार्थे न्हात। थुकीया कारण नं, दयातया कना विज्याहुँ। थ्वनं छगू अपूर्वगु घटना खः।

भगवान्— भिक्षुपिं ! कर्मफल धैगु आश्चर्य, अद्भुत। पापकर्म समुद्रे दथ्वी जूसां बाकी तैमखु वनं न्हापा छगू गामे स्त्री जुया च्वंगु खः। वया छें थः स्वामी छम्ह दु। छें खिचा छम्ह नं लहिनाः तःगु दु। व साप भाय् स्यू। मालीकनि वं वं थाय् वनीगु। पसः वसां वयाय्तेसं हाय्कोगु सिं काः वसां सो खिचा ल्यू ल्यू तथा शिकार वंगु धाईगु। छन्हु मखु, निन्हु मखु, निहं निहं।

खिचां मखक वनेत गुलि स्वई। तर खिचां गथे गथे खंका वै। गबलें खिचां मखक वने मफु। न्हाक तोता वसां ल्याहाँ तुं वैगु। याना याना थें मजिल। विचारयात गनं कफाना मदेका छेगु।

छन्हुभातम्हेसित जा व्यूवन। अन बुँई छगू खुसीनं दु। हः थन हे थ्वैत कुरके धका मतीतल।

कुर कूसां लाल कया वै । मज्जिल थ्वैत छुं भयातुगु
घाका कुरक छुं अनं वं बालती फितया गपते खिपतं
चित । वहे खुसी कुरकः छुत । खिचा अनंतुं सित ।

वहे पापं आपालं नर्कं दुःख भोग याना वे
धुंकल । अवशेष फलया भोगं समुद्रे दथ्वी कुरका
चवने माःगु खः ।

मेम्ह भिक्षु—भन्ते ! जिपिनं छपिगु दर्शनार्थ
लें वया चवना । छगू गांया विहारे थाय् मदया गुफाय्
चवना अकरमात् छगः तःगोगु लोहें वया गुफा प्वा
तित ।

सुथे जुल । गांया उपासको पासिका पिसं उगु
अपूर्व घटना सिल । गां गामे हला फैले जुल । सकलें
वल । लोहें लिकाय्त सन । तर मफु । फहे मफु ।
न्हेनु तक सननं मफु ।

चयान्हु दुखुनु सुथे दना स्वयां, न्हापागथे अथेहे ।
जिपिं पिहां वया । अनं नेगु त्वनेगु याना भन्ते ! न्हेनु
तक थुजोगु दुःख भोगयाय माःगु छु पापं ?

भगवान्—कर्मया फल विचित्र । अथे थथे जुई

धैगु मदु । पाप-कर्मया फलं पर्वतया गुफाय् दुने
चवंसां बचे जुई मखु । छिमि सनं न्हापा छम्ह गोइ
यात सा जो वं बले न्हेनु तक प्वाले कुनातल । वहे
पापया फलं छीपिन न्हेनु हे गुफाय् दुने कुंका चवने
माःगु खः ।

तथागतं उपिं स्वम्ह सिगु प्रश्न यानं उत्तर कना
बिज्याना फुक्कं खँ मिले याना थुगु गाथा आन्ना
जुया बिज्यात—

न अन्त लिक्खे न समुद मज्जे

न पब्बतानं विवरं पविस्स ।

न विज्जति सो जगतिप्पदेसो

यत्थद्धितो मुञ्चेय्य पाप कम्मा ॥

(धम्मपद १२७।१२)

अर्थात्, आकाशे, समुद्रे, पर्वतया हते आदि यथि
जाःगु थासे च्वं वंसांनं, पापकर्मया फलं बचे ज्वी फेगु
प्रदेश थव लोके गनं हे मदु ।

कलमयात

श्री आशाराम शाक्य

ए कलम ! छँ विश्व मणिजुया
छु यातेनागू विश्वेआ ?

विश्वे दखया नाश यायु धका
याना मखुला प्रयत्न आ ?

कलम ! छंगु हे लहाती भाग्य
च्वंचवन जिमिगू विश्वया

कलम ! छंगुहे लहाती काल
च्वंचवन जिमिगू विश्वया

दुखितेतः न सुखया छांया
वीगू छङ्गू कर्तव्य

धनी गरीप भेद मदेका
सुःखी यायूगू छंगू ज्या

तर कलम ! हे कलम ! कलम !! कलम !!!
छंगू जक आशाय् थुगु जन्म

नाना वाद 'व नाना पूज्य'
हय्मते हेय् मते थनआ छँ

“धर्म ला पाप ला !”

“उमंग”

थौं गथे गथे मसिउ आल्स्यया मुले च्वना अथें हे
 मुलेजुया च्वना । द्योनं मभि, आकास फुकं हाकुस्यच्वना
 च्वंगु सुपाय्या धिकां तम्म जुया सुथे जूसां संध्याकाःया
 द्यो खिउ खिउ धाःथें च्वं । उकियात ल्वेकेत भन
 ग्याना पुस्य च्वंक काना काना पिईच्या म्हिते थें छको
 निको प्वाळापिला वया गर्जे जुइक हाल्ला वनीगु । भचा
 जाय्का ससि वानं फुल्ल वल । जि थःगु ज्या बाकिगु
 लुमना वया मति मति द्योयात बो बिइथें हाल्ला च्वना
 “हरे, गन्याम्ह, द्यो ल्याः, थौं हे थथे याय् माःला,
 कन्हे वा वेकुसा मजिउ ला ?” थव खँ आपाः मने
 च्वने मलावं हे थःगु मनं विद्रोह याना हल “गन्याम्ह
 छ, थःगु निगति स्वार्थया निम्ति इश्वरं याःगु ज्यायात
 दोष क्यनिम्ह, वर्षाकाले वा मवःसा जाकि दैला ?
 थः छम्ह जक जीवं गात का मखुला, मूर्ख” आखिरे
 मन मारे याना ज्यायागु आशा मकासे अथें पसले
 मुले, जुया च्वना । छत्थुं हे न्हायपं तिन्न मिं सुन
 सान जुया च्वंगु लँ हे थवेक सः वल ।” माई भूखा
 हूँ, माई भूखा हूँ” धयागु सलं भसंक वंकल । थय्क
 स्वयां निहं निहं पवं वइम्ह पवंगिं ! निहं निहं यागु
 वानि अनुसार जिथाय् पाखे स्वया म्हिचाया म्हुतु
 पायकल, वं सिउ जि गबलें हे ध्यवा मवीगु । थौं गथे
 गथे मसिउ वयागु गरखेसि च्वंगु रुवाः खनेव हे तं
 पिहां वल, न्हाबलें थें खिति प्याय् प्याय् दुगु म्ह,
 प्वे जक छ्वां छ्वां वया च्वंगु रुवाः, तुंगाले लाना
 च्वंगु मिखा, म्हासुसे च्वना च्वंगु वा, ततः हाकः
 जुया नं खिति हाकुसे च्वना च्वंगु लुसि, धीधी चिना
 नं भोइसे च्वना च्वंगु सँ, चाहे प्याय् प्याय् किना
 च्वंगु तुति, खालि पुलि जक तोपुगु हुलि हुलि जुया
 च्वंगु भांगरा छवः, वहे भांगराया च्वतं तोपुया तःगु

म्ह, वनं तिका भ्याः थं था थासे प्वाः प्वाः हो गनां
 च्वंगु व हे होतं दुने म्हया वपिक्वें बालचा छ्वां छ्वां
 वया च्वंगु खने दु । भचा असेरी जुया अथें हे च्वना
 च्वंगुलि वयागु सलं दनेहे माल, वाथाक दना जाकि
 थले लहाः छु छ्वे लात जिगु मनं छत्थुं हे धाल “छु
 थवयात दान यानां पुन्य लाइ ला !” न्हापा जि न्यना
 बले धाःगु खँ लुमना बल “बाबु मै बीस बर्षका हूँ”
 अले मने खँ जुल-“नीदँ जक दुम्हसा ज्या याना नय्
 मफुला ? थवला पवना नय् पलके थूम्ह का, ज्या याय्
 मोक छको हाल्ला चाःहिल कि छमना निमना जाकि
 छतका नितका दां दहे दइ, अले गबले दुखसिया ज्या
 याना नइ ? थवला थकाहा धका जुल थवयात दान
 बीगु लाभन पाप जक बढे जुइका, जाकि मबिल
 धाय्व ज्या याय् हे मालि, मफते थवयात जाकि
 बिया पाप जक कमाय् याना च्वनाका” धया जाकि
 मबिसें अथे हे दना च्वना, हानं लिपा मती बल
 “सुनां ज्या बिइ, छु ज्या याइ, मनूतय् ज्या मदया
 नय् मखना च्वंगु समये थव क्वेंया क्वेंम्ह, अनेक रोग
 रोग दुम्ह, विद्याया नां हे मन्योम्ह थवं छु ज्या याई,
 छु ज्या बिई” वयागु रुवाः स्वया छत्थुं हे नुगः खुल्ल
 मिना बल । थौंया थव ठयवहारं याना वनं ताजुब
 चाया जिगु रुवाः तोल्ल स्वया च्वन । जिनं वयागु
 रुवाः स्वया च्वना । लिपा जि हे मचाय्क म्हिचाय्
 लहाः वन ।

आः तर्कं जि विचाः याय् मफुनि, वयात ध्यवा
 बियागुली “धर्मला पाप ला ?”*

[*आपा बिचा याय् माःगु महु भिगु मनं व्यूगु खःसा
 छित धर्म हे लागु दु ।—सं०]

कल्याण धर्म

१०७०

भिक्षु बुद्धघोष

भगवान् बुद्धया प्रति सुनां श्रद्धा तर्हि अथवा सुनां वसपोल यात शास्ता माने याई वयात बौद्ध-धका धाई। थुकिया अभिप्राय थ्व खः कि बौद्ध पिसं गौतम बुद्धया आदर्श जीवन माने याई। अतः गौतम बुद्धया जीवन गथे ? हानं गुगु रूपं आदर्श खः धैगु थुगु प्रश्ने विचार याय्गु स्वभाविक हे जुल।

मनुष्य छम्ह विचार शील प्राणी खः। अथे स्वे भले प्रत्येक मनुष्य विचारया पुचः खः। वाणी मनुष्यया विचार प्रगट याय्गु छगू साधन खः। मनुष्यया सत्य विचार वहे ज्वीमा वाणी द्वारा व आचरणे वई। थुगु खँ थ्व सीदु कि मनुष्य यात खँ व ज्या ल्वेके मा।

आः म्हीसं स्वेनु भगवान् बुद्धया जीवन। थ्व खँ म्हीसं स्पष्ट याय् माःगु खः। आकाशे ब्वया वना च्वंम्ह मंगया लँ खँके थाकुथे भगवान् बुद्धया जीवन नं सीके थाकु अथेनं म्हीसं वसपोलया जीवन फको सीकेगु प्रयत्न याय्।

भगवान् बुद्धं सिंहनाद याना धया बिज्यात—
नेनागु खँ जक नं विश्वास याय् मते। न्हापां नसें चले जुया वोगु खँ धाय् मात्रं विश्वास याय् मते। आपा सिनं माने यागु खँ धाय् मात्रं सत्य ज्वी, धका विश्वास याय् मते। धर्म प्रन्थे च्वया तःगु धका धाय् मात्रं सत्य माने याय् मते। छंत गुरुं कंगु धका धाय् मात्रं व खँ यात सत्य माने याय् मते। छंगु स्वतन्त्र विचारं परख याना छु ठहरे जुल उकि केवल छंया निति जक मखु समस्त विश्वया निर्मित कल्याण ज्वीगु खःला ? खःसा उकियात ग्रहण या।

वसपोल बुद्धं धया बिज्यात मनुष्य या गुलि सुख या आकर दु व फुककं थःगु लहाटी दु। उकिया निर्मित छ सुयां भरे च्वने माःगु आवश्यक महु।

उगु बखते मनूत रुद्धि फुक्कुलुगु तर्क व आडम्बर यात हे धर्म धका सम्भे जुया च्वन। थुगु विचार धाराय् लाना सदाचार व आत्म-संयम यात बिल्कुल स्थान महु। उगुबखते सदाचारया मूल्य छुं महु, प्राणि पिन्त बलिदान बीगु हे धर्म सम्भे जुया च्वन।

इश्वरं थ्व विश्व यात देकलहँ। हानं च्वनेत मनूत देकल, ईश्वर हे थुमित ज्या बिया च्वन। थुगु रूपं विचार धाराय् लगे जुया च्वन। इश्वरं हे थ्व विश्वयात दयेकल, इश्वरं हे च्वनेत मनु दयेकल, इश्वरं मनूतयेत ज्याबिल। अथेखः धैगु जूसा म्हीसं यायेमाःगु ज्याहेमन्त। सदांया निर्मित व इश्वरया लहाटी कतामरी जुया च्वने मा बले मोक्ष शान्ति थ्व शब्द निरर्थकहे जुल। एक थ्व जुल।

दोश्रो छम्ह कीयात छम्ह व्यांचां नयाच्वन, छम्ह व्यांचांयात, छम्ह सर्पं नयाच्वन छम्ह सर्पयात छम्ह नवोचां नयाच्वन। अले छु छम्ह इश्वरं छम्ह इश्वरयात नल मखा धायेगु थ्व वडो भयानकगु भूल खः।

दिसो दिसं यं तं कयिरा वेरी वा पन वेरिनं।
मिच्छा पणिहितं चित्तं, पापियो नं ततो करे ॥

धम्मपद ३।१०

अर्थात्—शत्रुं शत्रु यात, वैरीं वैरीयात हानि-याईगु बखते उलि हानि ज्वी मखु गुलि हानि मिथ्या मार्गे वना च्वंगु चित्तं हानि ज्वीगु खः।

शत्रुं शत्रु छम्हेसित वैरिं वैरिं छम्हेसित ला थुगु जन्मे जक लहा धेना बी तुति धेना बीगु आदि हानि याइ। लिपायात हानि याये फइ मखु। तर मिथ्या दृष्टि चित्तं जन्म जन्म तक नर्के च्वनेमाःगु हानि याना च्वनी।

भगवान बुद्धं फुक राज्य यात खैफाय् थें फाना भिक्षाया पात्र ज्वना पीन्यादँ तक दिहे महुसे चाचा हिला बिज्यात । वसपोलं सारा अधर्मयात धर्मचक्रं हेदन याना बिज्यात ।

बुद्धं थःगु बिचार धारा द्वारा मनुष्य यात थःहे नाथया स्थान बिया बिज्यात, थवहे बुद्धया संसारयात अमर देन खः थव खँ सुनां जक माने मयाई ।

प्राणिपिन्त बलिदान बिया थः छम्ह कल्याण ज्वीगु मानव मखु दानव । भगवान बुद्धं धया बिज्यात—

सब्ब पापस्स अकरणं, कुसलस्स उपसम्पदा ।
सचित्त परियो दपनं, एतं बुद्धान सासनं ॥
अर्थात्—पाप धाक्व यात मयायूगु, पुण्य यात सञ्चय यायूगु हानं थःगु चित्त यात शुद्ध यायूगु थवहे

बुद्धया शिक्षा खः ।

भगवान बुद्धया धर्म सदाचार हे प्रधान जुया व्वन ।

१ जिं प्राणियात हिंसा यायूगुलि रहित जुया व्वने धका शिक्षा धारण याय् ।

२ जिं छुं वस्तु खुया काय् मखु धका शिक्षा धारण याय् ।

३ जिं व्यभिचार कर्म यायूमखु धका शिक्षा धारण याय् ।

४ जिं असत्य बचन ल्हाय् मखु धका शिक्षा धारण याय् ।

५ जिं अयेला, थवँ, गजि, अफिम आदि काइगु वस्तु सेवन याय् मखु धका शिक्षा धारण याय् । थव धर्म जक भीत कल्याण याई ।

कामना

श्री चैतन्य मुनि वज्राचार्य

धर्मोदय जन्म जुल अज्ञानी बोध यायेत ।
रवि ज्योति सकसितं खःथेँ सकलें समान खनेत ॥
मोक्ष बनेगु मार्गक्यनाः बुद्धया सेवक यायेत ।
दया मायाया जंजाल थव संसार धकाः थवीकेत ॥
यमराजया भय मकासे यम-द्वारं वनेत ।
याकःचा वया याकःचा वनीपिं, सुखावति वनेत ॥
प्रकृतिया रचना प्राणिपिं बन्धुवर्गथें हंकेत ।
काम-क्रोध-लोभ-मोहया, अभिशाप न्यंकेत ॥

शशियागु किरणथें भाषा प्रिय याकेत ।
जननी जन्मभूमि, नेपाल उन्नति यायेत ॥
गगनया तारागणथें ज्ञानी, गुणीपिं मुंकेत ।
तेजस्वी व स्वदेशानुरागी जुयाः भय् यात पनेत ॥
खसुथें तोपुना चोंगु, थव क्लेश दुगु मनयात ।
यचुक सिला छ्याः शील पालन यायेत ॥
मातृ-भाषा नेपालया शुद्ध जुइक ल्हायेत ।
ल्य-ल्य ल्य-पौ व्वना मनं थवीका कायेत ॥

सुकरानि असाधूनि अत्तनो अहितानि च । यं वे हितञ्च साधुञ्च तं वे परम दुकरं ।
थःत अहित ज्वीगु मभिगु ज्या याय् अःपु । तर थःत हित ज्वीगु भिगु ज्या याय् साव थाकु ।
धम्मपद

बुद्ध सु* ?

श्री धर्मरत्न यमि

स्वायापुण्ही हानं वल । वयाच्चनीगु वल थुकी त्वलेहे चाय्माःगु छु ? पुण्ही ला लय् लय्पत्ति वइगु खः । तर थ्व स्वाया पुण्ही, संसार सृष्टि जुसेनिसे नीन्यासलको वल धाय् त्यय् घुंकल । थुकिया महत्त्व छु ?—थ्व पुण्ही खुनु शुद्रोदन जुजुया काय् सिद्धार्थ कुमार बूगु । हानं लिपा थ्वहे पुण्ही खुनु वसपोल बुद्ध जुया बिज्यात । थ्वहे पुण्हीखुनु वसपोलं संसार तोतानं बिज्यात । अकिं थ्व पुण्हीयात संसारं महत्त्व बिल ।

वसपोल बुद्ध जुल । भोपिं बुद्धज्वी फुला ? मफु । थ्वखेँ विचार याय्—जुय्फु; बुद्ध जुय् धयागु मेगु छुं ज्वीगु मखु थ्वीकेगु, सीकेगु खः । अय्सा भोपिं मथूपिं, मस्यूरिला ? खः धात्थेँ खः । छाय् ? वसपोलं दुःख धयागु छु व थुल । भोसं नंला थूनि । दुक्ख जुल दुक्ख जुल धका हालाहे च्वं । थूसां छुयाय् दुःख फुकेगु उपाय मयाः । उकिं खी दाःपिं तूँत थें दुःखे दाःपिं दुःखेहे मम जुया च्वन । उकिं पिहां वय्गु कुतः मया । वसपोलं यात अकिं बुद्ध जुल । अय्सा दुःखं पिहां वय्वं हे बुद्ध ज्वीगुला ? अले छुले ! दुःखं पिहां वय् सय्केत न्हाप्पां दुःख धयागु छु तथा जि दुःखी खःला मखु धकानि थ्वीकेमाः । मथ्वीकल धाःसा खी दाःमह तुँ खि खना घमचा थें मचाल च्वनी । दुःख धयागु थ्वीवं दुःखयागु कारण थ्वीकेमाः, कारण थुल धायव वयात चफ्फुय्गु लँ सीकेमाः, लँसीका चफ्फुना नं छुय्माः । थ्व थुलि खँ सीकाहे सर्वार्थ सिद्ध बुद्ध जुल । बुद्ध धयाम्ह छम्ह भोथेँ ज्याम्ह मनु खः ।

बुद्ध सुं ज्याखुँया मतीलूगु पुरे याना बीम्ह द्यो

मखु । बुद्ध भक्तपिनि ल्यु ल्यु जुया ज्वीम्ह खुशामद खोर मखु । माने याःसा लय्ताईम्ह व माने मयाःसा तँचाईम्ह भगवान् व मखु ! अन्याईतेत जक बह्लाका सोभा व लातातेत अन्याय याकाः संसार चले याना च्वना धका खनेमदु धाय् च्वं च्वंम्ह धयाम्ह ईश्वर नं बुद्ध मखु । जिगु शरणे जक बोसा छं याक पाप मोचन यानाबी, नितः लुमंका, जितः अर्पित याना माँ स्याःसां बो स्याःसां छन्त छुं ज्वीमखु, ग्याय्मत्रा धका याय याकीम्ह परमात्मा नं वसपोल मखु । गुम्हं ब्रह्म, गुम्हं क्षेत्री व गुम्हं वैश्य दय्काः संसारया आपलं मनूत शूद्र व म्लेक्ष सृष्टि याना धका च्वंम्ह बहुजन-मारा ब्रह्मानं वसपोल बुद्ध मखु । दार्शनिकते ल्वापुया छेँ जुयाच्वंम्ह परब्रह्मानं वसपोल मखु । बुद्ध भगवान् छि जिथेँ मचाबले माँया दुरू चुचुप्याना बोलंम्ह मनु खः, किन्तु आश्चर्य व असाधारणम्ह । बुद्धधर्मया मुख्यगु ज्या नुगः यच्चुकेगु व ज्या भिकेगु खः । लाः नय्गु मनय्गु सिन्ह तीगु मतीगु, पूजा पाठ याय्गु मयाय्गु, मोल्हीगु मल्हीगु इत्यादि खँ देश काल स्वया ज्यु मज्यु थःथ गु संस्कृति अनुसार व विचार अनुसार ज्वीगु खः । थ्व नाप बुद्ध धर्मया छुं अपाय् च्वकं गंभीर सम्बन्ध मदु ।

बुद्धधर्म मनूया धर्म खः । बुद्ध मनु खः । उकिंहे भो मनूतेसं वसपोलया धर्मयात थःगु भालपा काय्-माल । छायाःसा बुद्धधर्म मनूयात मनूज्वीगु शिक्षा व्यु । कल्पानक देवता भूत प्रेत वा ईश्वर परमेश्वर ज्वीगु मस्यं । बुद्ध, मनुखं मनूयात थीत्यो थीमत्यो धयागु राक्षसी दस्तुरया शत्रु खः । बुद्ध धर्म च्वनेत आंगसा खाय् नं स्वा तय् नं स्वा । दारी लहीनं स्वा

[*तला थ्व लेख स्वाया-पुण्ही अंके हे तय्मागु खः । तर यथा समय मथ्यं गुलिं भो पाठक पाठिकापिनि लाभया लापी थुकीतया बिया] सं०

स्वायंन् म्वा । सुयातं मस्यनी कथं बुद्धिमानितापूर्वक
ज्या यायसयुके गुहे बुद्ध धर्म खः । बुद्धिमानितापूर्वक
सुयातं छुं मस्यनीकथं ज्या याईम्ह हे बुद्धमार्गी खः ।
व चाहे पूरोपे च्वनेमाः, अफीकाय् च्वनेमाः चाहे
एशियायहे च्वनेमाः । बुद्ध मनु जुयाहे मनुखं माने
याय्माःम्ह खः, द्यो जुया मखु । बुद्धयात द्यो धाःगु-
लिहे बुद्धधर्म स्यनावनाच्वन । अथे हे याना च्वन
धाःसा संसारे ल्यनानं च्वनो मखु । छाय्धाःसा
मनूया सिबे तःच्वं पि सुं द्यो, ईश्वर वा सुं परमात्मा
मदु । उकिं मनुष्यमात्र मनुष्य ज्वीगु लँ ल्वीकेत बुद्ध-
धर्म छंगू मद्यकं मगा ।

थौंयागु स्वांयापुण्हीया उत्सव याइपिसं थ्व खँयात
थ्वीका दिलधाःसा बुद्ध, धर्म व संघया उद्धार मज्जी
मखु । बुद्धयात द्योहे भालपा च्वन धाःसा ममेपि द्यो
मानेयाइपि द्यो जुयाच्वं थें वयासिबेनं ध्वां जुया
वनी । छाय्धाःसा बुद्धं मनूनं मनूयात व प्राणीयात
माने याय्माः धका धया थकुगु सिवाय सुं द्योयात
माने या धया थकुगु खने मदु । बुद्ध मनु खः । भीनं
मनु खः । उकिं भी गुरु बुद्धहे जुलसा भी मनु जुयत
अःनं ल्वी । थ्व खँ थुलसा स्वांया पुण्ही दँय् दँसं बोगु
सार्थक नं ज्वी ।

“मयतुल्चा प्रति”

श्री सत्यमोहन जोशी

गन वना, गन च्वना, सुया भरे जुयारे !
छु छु नया, छु छु पुनां, प्राण तथा जुयारे !
दुःख सुख गथे छु खः, छंगु बाखँ कँवारे !
ने ने इच्छा जिगु जुल, थौं नं छंत खनारे !

निरदयी मनु यागु भय गुलि छंके रे !
थ्वहे अवगुणं याना नाता म्हीगु मदुरे !
नतरसा छहे नाप त्वाये चिने इच्छारे ।
जन जाले च्वने वयसं नापं ज्वीगु श्रेयरे !
मयतुल्चा ! कारे थ्वीका कँवा छंगु बाखँरे !
सत्य नं छू याये मखु, जिगु बिनित्ति नेवरे !

‘मयतुल्चा छंगु नाम’ सुनां तल जुईरे !
‘कलिक दुम्ह पंक्षीराज’ प्रिय नाम छंगुरे !
घडि घडि हाला ज्वीगु कलरव छंगुरे !
जिगु क्येबे थौंनं वया छु खँ नेंक वयारे !
मयतुल्चा ! कारे कँवा, नेने इच्छा जुलरे !

म्हिग वल म्हीग वल, थ्वहे क्येबे छहेरे !
पाके जूगु आलुबखरा क्वातु क्वाना नलरे !
निगः निगः कुरका वन, हानं निन्हुं छँहेरे !
माया तथा प्रेम भावं दुःखी जित खनारे !

तर, छु याय् छंगु भाषा, थ्वीका काये मफुरे !
छंगु बाखँ छंके नतुं, कनाजक छुयायरे !
छहे नाप जया छंगु भाषा सयुके मनरे !
‘विस्यू वने मते धासां !’ व्वया वनि छलारे !

तर, थ्वीका मवों जित बाखँ छंगु थनरे !
‘थ्वीका काये मफुलाजि’ थ्वनं थन मस्युरे !
मयतुल्चा ! कारे हावा थथे नतुं न्ही न्ही रे !
छनु मखु छनु गथे बाखँ छंगु मथ्वीरे !

चित्तया गति

भिक्षु धर्मवंश

थ्व थौं कन्हेयागु नियम मखु ह्यु ? आषाढ पुण्ही खुनु वर्षा वास च्वनेगु । थ्व नियम न्हापां नसें चले जुया वगु खः । गुगु समय करुणामय गौतम बुद्धं लोके धर्म-चक्र चाहीका बिज्यागु खः । थ्व वर्षावास च्वनेगु नियम वसपोलं थः शिष्यषिन्त देका बिज्यागु खः धका म्हीसं सिया हे च्वंगु दु ।

उगुहे समये जेतवन या आस पासे च्वंगु विहारे संघ-रक्षित नं अथेहे वर्षावास च्वना च्वंगु जुया च्वन । वैगु मने शान्ति मजू । गुलि ध्यान याय् धका स्वत ध्यानयाय् मफु । छाय्थे मस्यु । वैगु मने हरेक प्रकार या लहर मने एठे जुया च्वन । वैत वं वन्दत्यला छे धका गुलि प्रयत्न यात । तर सफल मजू ।

वर्षा वास कार्तिक पुण्ही खुनु सिधल । वर्षा वासया अन्तिम दिन यात “पवारना” धका धाई । पवारना खुनु संघ-रक्षितयात छुं चीवर वस्त्र प्राप्त जुल । व वस्त्र ज्वना व थःम्ह गुरुया विहारे वन ।

उखें थुखें गुरुम्ह स्वल, गुरुम्ह मखें । खं केहे मफु । कोठाय् बना स्ववन । पात्र नं मदु । वं सीकल भिक्षाटन बिज्याना च्वन धैगु । थःगुरु भिक्षाटनं लिहाँ वैगु समय जुल ला थें धका च्वे स्वल । मत्योनि धैगु नं वं सीकल ।

विहारे न्यंक बैपुना लासा थाथा याना, तुति सिलेगु लः ठिक याना संघ रक्षित सुंक च्वं च्वन । गुरुम्ह भिक्षाटनं लिहाँ बिज्यात । अनं तुति सिला आसने फेतुत संघरक्षितं थः गुरुयात वन्दना याना छखेलिकफेतुत । हानं चीवर कया थः गुरुयात चीवर दान याय्त थथे प्रार्थना यात :—

भन्ते ! कृपातया थ्व चीवर स्वीकार याना बिज्याहुं ।

गुरुम्ह—संघरक्षित ! जिके चीवर दिन जित

चीवरया आवश्यक मदु नि । छं हे पु । स्वकोतक प्रार्थना यात नं स्वीकार मया । पंखा कया गुरुम्हे सित गाल पंखा गागां वया मने हरेक खं जुल । चिन्ताया सागरे डुबे जुल । वया थथे चिन्ता जुल ।

थः शिष्य वा थः भिचारथे जाम्हे सिगु चीवर छजो हेनं स्वीकार मया । आः जिगु थ्व जीवन छुँत ? थ्व वस्त्र छुँत ? चीवर तोःते थ्वहे वस्त्र मी च्वलेचा छम्ह न्याना हे । च्वले चिया मचादै । हानं छुं दिन दबले मचायानं मचा दै । अथे जुजुं बथां बथां चोलेत दै । छम्हु उर्पि फुक्कं मी । छेँ छखा दय्के ।

छेँला दय्के जि पिहाँ बने मालेव । छेँ बिचायाय्त मिसा छम्हनं हय् । न्यादँ खुदँ दै बले मचात निम्ह दै । अले प्यम्हं थन हे वय् । मचारुवै । मचा जित हिं धाय् । वं म्वा धका हाला च्वन धाय् व थथे वैगु छयने लाक दाय् धका चिन्ता यायां पंखां गुरुम्हे सित दाल ।

संघरक्षित ! छ छाय् चिन्ताया सागेर व्वां वना ? छं चित्त यात उलिनं ची मफुला ? जिं चीवर उलि ग्रहण मयाय् वं छं अपाय् सकं छु चिन्ता याना ? छाय् गृहस्थ जुईगु इच्छा याना ? गृहस्थ जीवन व प्रव्रज्या जीवनया मिन्नता छं स्यला ? आकाश पाताल पाः । छं मन ही मने मचानं दय्के धुंकल । कलायात दाय् धका जित छाय् पंखां दाय्या ? हाँ ? ...

थुलि गुरुम्हे सिगु वाक्य न्यने माप्रं भूसंग वन । चिन्ताया लहर चवुत । लज्यां विशेष थाय्काल । धाय् थे धाय् मन्त । ए थाय् थे याय् मन्त । म्हुदुं छुं हे शब्द धका पिकाय् फुगु मखुत । “क्षेमा” धका निग आखः हेनं धाय् फुगु मखुत । पंखा व चीवर बाँझ्या म्हे च्वंगु चीवर हाटं कत्ताक ज्वज्वं विश्युं वन ।

संवरक्षित ज्वनेत मेमेपिं भिक्षु श्रामणेर पिं वना
ज्वना हल । हानं भगवान याथाय् यंका जुक्तो खँ
निवेदन यात । भगवान बुद्धं ध्वखँ न्यना वैत धिर्ज
बिया चित्तया विषय आपालं उपदेश बिया विज्यात ।
अन्तिमे थुगु गाथा न्यंका विज्यात ।
दूरं गमं एक चरं-असरीरं गुहासयं ।
ये चित्तं सञ्ज मेस्सन्ति मोक्खन्ति मारबन्धना ॥

तापाक वनीम्ह, याकचा चा: चा: हिलीम्ह, शरीर
मदुम्ह गुप्फाय् च्वनीम्ह चित्त यात:, संयम या:म्ह
व्यक्ति, मार बन्धनं छुटे जुई ।

भगवान बुद्धया उपदेश द्वारा वैगु चित्त शान्त
जुल । वं चित्तयात म्हसिल । व सीम्वागु छँ ध्यन ।
वने जक मानि । वनीम्ह हे जुल हानं लिफ: स्वै
मखुत ।

आ: जिवने

श्री गुणसायमि

सूद्योया तीव्र ताप मरेव्यु,
चन्द्रया मधुर ज: नं फुकेव्यु;
मां ! छंगु हितया उद्देश्य ज्वना,
आ: लाजि न्ह्यार्हा वने धात्थे ॥ १ ॥

ज्वाला-मुखि नय धका व:सां,
समुद्रं नं घुतिने धका जूसां,
हिमालय न्हारपं पुले मा:सां
मारु-स्नेह या शक्ति ज्वना वने ॥ ५ ॥

नगुत नं छग: छग: दत्तले
कुतुं वया थ्व जग खिडँका विडसां,
विश्वहे भस्म जूसां तबिनं;
मां ! छंगु लागी जिवने सत्ते ॥ २ ॥

दको फुक्क हे राष्ट्रतनं जि लिसे
न्हूगु बैज्ञानिक अस्त्र ज्वना व,
जिगु विरुद्धे इपिं जा: व: सां;
छंगु लागी इमि लिसे ल्वाय् जि ॥ ६ ॥

थ्व जगया सुख फुक्क बिसि वं सां,
दु:खं जित: लित्तु लिड व:सां,
वं वं थाय् तक च्वने मबिडसां;
छंत न्हिइके त वने जुल आ: जि ॥ ३ ॥

सुथयागु शुभ शन्देस ज्वना व,
छंगु पुकार स्वीकार याना,
मेपिनिगु नं न्ह्यलं चायकेत,
मां ! आ: जि न्ह्यार्हा वने धात्थे ॥ ७ ॥

दको जीवं जित: पं व: सां,
जित: पने मफया ल्वा: व: सां;
कष्ट पिडां न्यासि वने मफुसां;
छंगु लागी जिळा सत्ते वने ॥ ४ ॥

‘मां ! भाय् जिन्दा वाद ! धयाव
थ्व व्योम न्हारपं गुब्जे याना,
छम्ह छम्ह यात थूगुहे धायका
मां ! जि वने अले अनन्त धयंक ॥ ८ ॥

(जाति १६ मात्रा छन्द)

सुख गन ?

श्री गणेश बहादुर

दुःख ! गुलजक ब्याप्तगु चीज थव ! स्व स्व थाय्
दुःख, दुःखहे जक ! सुखया ल्यु-ल्यु दुःख धाःथे न्ह्यागु
सुख नं दुःखहे फुना वनीगु । जीवन सुख धाय् थुक्रिया
अन्त मृत्यु दु । साःसाःगु नय्गु सुख धाय्, छन्हु छुं
जुया नय्मखंसा बडो दुःख ज्वीगु । बांलागु वस्तु सुख
धाय्, छन्हु उके छुं धिकार जुल धाय् व दुःखहे ज्वीगु ।
धयबा दैगु सुख धाय्, गुबले गात धाय्क धयबा
दैगु मखु । अफ् लुयां यनी धयागु भय । निरोग
ज्वीगु सुख धाय्, छन्हु रोग ज्वीगु । ल्याय्म्ह जुया-
च्वनेगु सुख धाय्, छन्हु सनस्वेहे मफ्युक बुढा ज्वीगु ।
न्ह्याथाय् नं दुःख जक । भचा जक सुखे भुलेज्वीबले—
“अहां ! सुख,” ‘जि सुखी’ ‘दुख धयागु मदु, धया थें
च्वनीगु, किन्तु भोग याय्गु वस्तु सदा मच्चं । अलेजा
दुःख हे जक । धन्य दुःख, थव दुःख ब्याप्तगु संसार !

गथे न्यायात लखं तोपुयातःगु दु अथेहे भीत दुखं
तोपुयातल । अथवा थथे मती तय्माल कि गथे न्या-
यात लखं लिक्काल धाय् व तच्चवंतं दुःख ज्वी व लखे
च्वनाच्चवंतले थःगु स्वाभाविक अवस्थाय् च्वंच्वनागु
थें जुया दुःख अनुभव मचाः, अथेहे भी भोग विलासे
च्वं च्वनापित नं उकिं अलग ज्वीव दुःखया अनुभव
याइगु उकीहे च्वना च्वंतले दुःख जूसां अभ्यास जूगुलिं
दुःख धका मचाः ।

छन्हू थुजागु अवस्था नं वई कि गुबले पुखुली
च्वंगु लः सू थें भीगु भोग विलासनं सुई । थव अवस्था
वहे वई थुके छुं शंका मदु ।

गथे सुं मचा छम्हस्यां न्याछम्ह ज्वना वयात
लखेनं तई लखं लिनं लिक्कया म्हिती अथेहे भीगुहे
अविद्या व संस्कारया कारणं भीत गबलें भोग दत
सुख जुल, व मन्त दुःख जुल । छुं आशायात पुरे
जुल सुख जुल, हानं पुरे मजुल दुःख जुल । थुगुप्रकार

वर्णना याना याय् मफ्युक दुःखया पुचः दु ।

छम्ह मनूया बजां त्वना च्वन । वनाप मेपिं
निम्ह मनुत दु । उकीमध्ये छम्ह बजां त्वंम्ह छम्ह
मत्वंम्ह । बजां त्वंम्हसिया मती सक सक वनी बा
राग ज्वी, बजां गुबले ‘ना’ धाई धका आशा याई ।
धिला जूसा ‘छक हचिरे’ धकाहे धया लाकानं काई ।
देव वश वया त्वनेमखंक चिल्लं कुतुंवन बा मिसित
अथवां बजां फुत धाय् वयात दुःख ज्वी । अफ् मि
मजिल बा फगु सवा वइगु घरी म्फोक नं पिहां वई ।
छक्व निक्व थथेहे तं पिहां वइबले अकारण कर्म नं
याई गथे चिल्लंहे तःछ्याना बी । बजांहे त्वनेखंसां
भति भति मसाल धाय् व भति भति तं पिहां बोथें
जुया चित्त बुझेज्वी मखु । बजां साःहे साःसां बजां
त्वं तले जक वया मन यांविं । फुत धाय् व ‘हत्तरी
गपाय्च्व याकनं फूगु !’ धाई । अथवा भतीचा
लिपा अहा ! न्हांच्या बजां साव साः बा ! धया
राग तथाः अथवा पलके थुयाः छक्वलं निक्व,
निक्वलं स्वक्व जुयाः मिं ज्वीगु पाता तिकेगु इयादि
कष्ट बढेयाना च्वनि । अले ह्यंग्वा भःचा गतिमलासां
खिन्न ज्वी, पाता भचा पूसां खिन्न ज्वी, हुकाय् लः
मदुसां खिन्न ज्वी, मसा मसाय् वला फ्न धाय्हे
माःगु मखुत । अफ् छनु बजां त्वने मखन धाय् व वेहे
ज्वीतनं छु बेर ! न नयागु सवा दइगु, न जुयागु हे
चाईगु । उजाम्हसितं ‘काल वल’ धका सुनानं न्यंकूसा
हरे ! बजां छचिल्लं हे सवादय्क त्वने मलाकहे यं
कीनकौ धया मिखाय् खबी तै । बजां त्वना अड्डाय्
वनेगु बानिदुपिसं बजां छचिल्लं मत्वंसे वनेमालि बलेहे
ला गुलि दुःख ताई । थव ला बजां त्वनीपिसं हे
बांलाक स्यू ।

थथेहे पापी व भोगीते संसारे खबि धाः सहश्र

धाःबया च्वंगु दु । किन्तु ख्वबियागु संसार थ्व मखु ।
 हम्ह बजा गुलु पासासिबे बजा मत्वनीम्ह पासाया
 स्वास्थ्य ठीक जुई ।

संसारे दुःखजक खनेदु, गथे बजा त्वनेगुलीथें,
 संसारे सुख नं खने दु, गथे बजा मत्वनेगुली थें ।

दुःख विना विषय सुख है मखु धाःपित भीसं थ्व
 निश्चिन्तरूपं धाय्फु विषय सुख विना दुःखनं मदु ।

संसारे दुःखया मूल राग, द्वेष व मोह खः ।
 थ्व स्वम्हं शत्रूया मूल तृष्णा उत्पन्न ज्वीगु खः ।

तृष्णारूपी भोग-समुद्रे राग भीसं तथा जुया ।
 चाः चाः हिला जुया न्याथें दुःख जाले भुले जुया ।
 अविद्याया तमं भीत मिखाय् पर्दा तथा तल ।
 दुःखे सुख, सुखे दुःख दुःखे चक्रे फंसे जुल ।
 जन्म जन्मान्तरे भीपि दुःखेजक भुले जुल ।
 दुःखया ख्वबिधारं थ्व दुःखसिन्धु भरे जुल ।
 तृष्णा दमन याय् भीसं ध्वंशयाय् मार बन्धन ।
 सुखी जुय् मदयकाछ्चे राग, द्वेष व मोहनं
 भोगे राग मतःस्य मी सुखया लंपु माःवने ।
 फुका तम अविद्याया ज्योति सत्यया माःवने ।

गना वंगु उपवन

श्री चिरिकः भाइ

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

आशा रूपी तरुदल भोच्छि
 याना गंसि कवं थें च्वंक
 सान्त्वना वचन-फय् हे नापं
 हैमखु धै थें निराश ज्वीक

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

वांछा रूपी व्यथित विहगतय्
 कलरवया कोलाहल ताया
 उमङ्ग विरहं हाय् हाय् ख्वेका
 साहसया नं विह्वल ज्वीका

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

जिगु जीवनया नव उल्लासं
 याय्त पल्लवित मन-उद्यान
 अकथ परिश्रम, अविरल ख्वबि-लः
 बिल नं माःथें सफल मज्वीक

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

पतिगृह वनिम्ह मिसा थें छाय्पा
 न्हूगु मनोहर परिधान कयना
 नव आकांक्षाया चुलि जाय्का
 यौवन विकसित याय् मलाक

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

मानव-उरया गुह्य व्यथाय् मं
 अधीरतानल दनदन च्याका
 आशा शून्यगु चित्त-भ्वैतय् नं
 धैर्य-अंक फुक शेष मलयंक

जिगु मन-उपवन वंगु गना छाय् !

धम्मसोण्डक जुजु

भिक्षु चुन्द

न्हापा थ्वहे भद्र कल्पे काश्यप धम्म तथागत लोके उत्पन्न जुया विज्यात । वसपोलया शासन लोपं जुया आपालं काल लिपा म्ही बोधि सत्व बाराणसी जुजुया कुले जन्मका विज्यात । वसपोल बोधि सत्व जन्म जगु दिने हे सकल देशवासी पिनि चित्ते धर्म चेतना दयावल ।

उम्ह कुमार यात उगुहे निमित्त कया धम्म सोण्डक धका नां छुत । क्रमशः कुमार शुक्र पक्षया चन्द्रमाथे दिनपर दिन बढे जुया, कुलं चले जुया बोगु अनुसार शिल्प-विद्या सेने कने यात । कुमारं सकल शिल्प विद्या निपुण ज्वीक सय्का काल । अनंलि लिपा कुमार यात जुजुं युवराज पद वी बिया दाना दि किंगु प्रकारं धर्म राज्य याना च्वन ।

कालानु गत जुजु परलोक जुल । मन्त्री पिसं कुमार यातराज्य अभिषेक बिल । अनंलि सकल बाराणसी देशे धर्म राज्ययाना च्वन । राज्ययाना लस्या पुलावन । श्री शोभां युक्तगु कोठाय् द्वाहां वन । धम्म सोण्डक महाराजां थथे विचारयात गथे बहनी चन्द्रमा मदुगु आकाश छं शोभा मदु, वथे धर्म मदुगु राज्य नं छं शोभा मदु । थथे विचार याना सुथ न्हापां श्री शोभां युक्तगु कोठां पिहां विज्यात छाया पातःगु सिंहासने शक्र देवराज थें शोभायमान जुया च्वना विज्यात सकल मन्त्रीगण पिं मुंका उगुपरिषदे थथे न्यना विज्यात-भो ! मन्त्री तथा भाइ भारवार गणपिं थुगु परिषदे बुद्ध भगवानं देशना याना विज्या गु धर्म छपु गाथा सां बापु गाथासां छगू पादसां सुनानं स्यूला जित कँ जि भगवान बुद्धयागु धर्मन्यनेगु तसकं इच्छा जुयाच्वन थ्व खँ न्यना फुक मन्त्री भाई भारदारपिं चुप जुल ।

जुजुया मती पिने च्वंविं प्रजापिसं ला सीयो थथे

मती तथा किसिम्हे दोछि दांया म्हिचा तथा थथे घोषणा याके बिल-भो प्रजा भाजुपिं ! भगवान बुद्धं कन विज्यागु धर्म छपु गाथासां बापु गाथासां छगू पादसां सुनां कनी यथात थ्व दोछि पोया दां म्हिचा वी ।”

अँह सुनानं स्यू धका कँ वोपिं मदु । जुजुया मती दोछि मगात ज्वीमा धका उकिया दुगुना बढेयाना कन्हे खुनु सुथे हे घोषणा याके बिल । अथेनं सुनानं कँ वोपिं मदु । जुजुं हानं पेंगु दुगुना बढेयाना बिल । अथेनं कँ वोपिं भदु । थुगु रूपं बढेयाना यंकु यंकुं लखं लख थ्यन, करोड् तक नं थ्यन । अथे नं कँवोपिं मदु । बढेयाना यंकु यंकुं थःगु राज्य तक नं वी धका न्यंकल । उलिनं सन्तोष मजुसा वया दास सम्मनं ज्वी धका न्यंकल ।

राजधानी धर्म कनीपिं मदुसेली जनपदे छुत । जनपदे मदुसेली निगमे छुत अननं मदुसेली गामागामे छुत । थुगु रूपं सारा बाराणसी देशया कुने कुने थ्यंक छुत । उम्ह सिननं जिं स्यू धका धावोपिं मदु ।

थुगु प्रकारं धन धान्य राज पाट् समेत वी धका सकल नं धर्म खँ कँ वोपिं मदुसेली थुजागु धर्म मदुगु राज्ये छु च्वनेगु धका राजपाट फुकं मन्त्री पिन्त लः लहाना थः याकचा जङ्गले दुने द्वाहां विज्यात । उगु बखते हे महा सत्वया पुण्य तेजं शक्र देवराज यागु पाण्डु कमल शीलासन क्वाना बल । छु हेतुं थ्व जिगु आसन काना बोगु ज्वी धका शक्रं दिव्य चक्षु द्वारा मनुष्य लोके कोसोबले धर्म सोण्डक (धर्म पिपसु) जुजु सद्वर्म कनीम्ह लाभ मजुया थःगुराज पाट फुकं त्याग याना जङ्गल पाखे विज्याना च्वंगु खन ।

बुद्ध जुया विज्याइम्ह वसपोल बोधिसत्व सद्वर्मा-मृत पान याय् मखनेब तसकं दुख कष्ट सी । अथेया

कारणे व जुजु यागु चिन्त सन्ताप दूर हटे याना राज्ये संतुं तये माल धका मतो तथा शक्रं थःगु भेष तोता भयानक राक्षस यागु भेष कया बोधि सत्वया न्होने उपस्थित जूवन । जङ्गलं वना च्चम्ह बोधिसत्वं राक्षस यात खन तर उथाय् वयात ग्या धैगु मदु त्राश धैगु मदु खनेवं थथे मती वन थुजाम्ह राक्षस नं भगवान यागु सद्वर्म सीयो ।

थथे मती तथा वया न्होने वना थथे धाल बोधि-सत्वं छि सु खः गुम्ह खः ?

राक्षसं—मानवः जि थ्व जङ्गल या पिवाखः ।

बोधिसत्वं—छं भगवानं देशना याना विज्यागु धर्म स्यूला ?

राक्षस—खः जि स्यू ।

जुजु—अथे जूसा जित कं ।

राक्षस—जित दक्षिणा छु बीले ?

जुजुं—हे राक्षस ! यदि जि थःगु राज्ये तुं जूसा छन्त न्हागु मासां बीगु खः । थन ला जिके बीगु वतु छुं दुगु मखु थ्व शरीर छगू तोता ।

राक्षस—विना छुं दक्षिणा मबीकं जि छन्त सद्वर्म कने फइ मखु आम छंगु शरीर यागु लाहि के सांघ्यु अले जि छंत भगवानं कना विज्यागु उपदेश कने ।

जुजुं—जिगु लाहि के नय् धुनेव छं हानं स्वैत सद्वर्म कनेगु ?

राक्षस—अथेसा छंत नं जित नं निम्हे सितं उपकार ज्वी खतं याय् । उध्रिमे थःगु ऋद्धि महान गु पहाड छगू निर्मित यात । कासा थ्व अञ्जनः वर्णगु पहाडया च्चकाय् थाहा हुं छ अनं कवाही वा जिक्वे च्चवना म्हुं टु वां खाया च्चने । जिगु म्हुटुवी लाइगु बोधि छन्त उथाय् भगवानं कना विज्यागु धर्म छत्वा कने । अथे ज्वीव छंतधर्म लाभ ज्वी जित मंस धाम ज्वी मज्यू ला ?

जुजुं—~~विज्यागु~~ साधु !! छं थीकगु अकल पिका ल । ज्यूका धया पर्वते गल । च्चकाय् थयसेलि महा-सत्वं थःत थःमं थथे धया विज्यात—हे धर्म सोण्डक ! संसार सागरे थुलि उलि धका प्रमाण हे मदेक छु चाचाहिला जन्म कया वे धुंकल छ सिंहया म्हुटुवी लाःगु थुलि उलि धका गिन्ति याय् फूगु हे मखु । तथा धुं चितुवा भालु आदि जन्तु पिनि म्हुटुवी लागुयानं गिन्ति दुगु हे मखु । हानं न्या कावले तेगु म्हुटुवो लागुया नं गिन्ति दुगु हे मखु । थौं थ्व जीवन दान याय् तेनागु मेतां मखुं । थुगु रूपं पुण्य सञ्चय यायां अनागते बुद्ध जुया दुःख सिया च्चंपि अनन्त प्राणि पिन्त संसार सागरं उत्तरे याय् । थ्व हे कामनां थौं जि थ्व जीव त्याग याय् तेना । थुलि खं थःत धैर्य बिया अनंलि क्वे म्हुटु वां खाना च्चम्ह राक्षस यात धाल । राक्षस ! छं जित बांलाक धर्म उपदेश कं न्हे थुलि धया राक्षसया म्हुटुवी क्ववत्रा वल उध्रिमे राक्षसं थःगुभेष तोता इन्द्रया रूप धारण याना चत्त निपा ल्हाटिं घेपुयाकाल । धन्य खः छ महाराज । इन्द्रं थःगु भुवने यंका पाण्डु कम्बल शिलासने तथा काश्यप भगवानं कना विज्यागु अनित्य दुःख अनात्म यागु धर्म उपदेश कना विज्यात ।

अनिच्चा वत सङ्घारा, उपाट वय धम्मिनो ।

उपपज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं वूप समो सुखो ॥ धर्मोपदेश याय् धुंका जुजुयात राज्येतुं यंका स्थापित याना धर्मानुकूलं राज्य याना च्चवना विज्याहुं धका अनुशासन याना थः इन्द्र भुवने तुं लिहाँ वन ।

अर्थ—संखारा=नाम व रूप धर्म । उपाट वय धम्मिनो=उत्पत्ति जुयालि सेना वनीगु स्वभाव जुया च्चवन । अनिच्चा वत=नित्य मज्जू खनी । ये=गुगु नित्य मज्जूगु संखार धर्म । उपपज्जित्वा=उत्पात जुयालि । निरुज्झन्ति=हानं नाश तुं जुया वनी । तेसं व उत्पत्ति जुयालि सिनातुं वनीगु स्वभाव जुया च्चंगु धर्मयात । वूपसमो=मदेका शान्त जुया च्चवनेगु निर्वाण हे जक । सुखो=धाथे यागु सुख खः ।

धम्मपद

नहि वेरेन वेरानि-सम्मन्तीध कुदाचनं ।

अवेरेनच सम्मन्ति-एसधम्मो सनन्तनो ॥

अर्थात्—वैरभावं वैरिगबलं हे शान्त जीव मखु; अवैरभावंहे वैरि शान्त ज्वो; थवहे न्हापांसं चलेजुया वोगु धर्म खः ।

सारश्च साततो जत्था-असारश्च असारतो ।

ते सारं अधिगच्छन्ति-सम्मासंकप्पगोचरा ॥

अर्थात्—सार यातः सार, असार यात असार भाःपा सम्यकदृष्टि जुया च्चंम्हसित हे सार वस्तु प्राप्त जुई ।

अप्पमादो अमतं पदं-पमादो मच्चुनो पदं ।

अप्पमत्ता न मीयन्ति-येपमत्ता यथामता ॥

अर्थात्—बे होस मजुसे च्वनेगु अमृत समानगु निर्वाण वनेगु लं खः । बेहोस जुया च्वनेगु मृत्युया लं खः । प्रमादीपिं मृत्यु जूथे अप्रमादीपिं मृत्यु जुई मखु ।

समाचार

भगवान बुद्धया संदेश द्वारा नव भारते जागृति (धर्म चक्र महोत्सवया अवसरे डा० काटजुया भाषण)

धर्म चक्र महोत्सवया अवसरे महाबोधि सभाया पाखें श्रीधर्म राजिक विहारे आयोजित विराट सभाय सभापति पश्चिम बंगाल या गवर्नर श्री कैलाश नाथ काटजुं भाषण यासे १६ गु शताब्दी भारते न्हूगु आविष्कार या युग जुया च्वन । थुगु शताब्दी बंगाल या राम मोहन राय थें जाम्ह महान सुधारक जनता या बिचे शिक्षाया प्रचार द्वारा राष्ट्रीय भावना यात जागृति यात । साथ साथे भारतया महत्व पूर्ण ऐतिहासिक स्थाने, विशेष रूपं भगवान बुद्ध तथा

पुत्ताम 'त्थि धनम्म' त्थि-इति बालो विहज्जति ।

अत्ताहि अत्तनो नत्थि-कुतो पुत्ता कुतो धनं ॥

अर्थात् जि काय् दु, जिके धन दु धका चिन्तना याना च्चंपिं मूर्ख जन पित दुःख जुया च्वनी; थगु शरीर हे थःम्हं धैथे मदु धासेलि, पुत्रादि धन थःमं धयार्थे गन दर्ई ?

न भजे पापके मित्ते-न भजे पुरिसा 'धमे ।

भजेथ मित्ते कल्याणे-भजेथ पुरिसुत्तमे ॥

अर्थात्—दुष्टपिं नापं अधर्मीपिं नापं संगत याय् मते, कल्याण मित्रपिं नाप, सत्पुरुषपिं नाप जक सस्संगत याः ।

पापोपि पस्सति भद्रं-याव पापं न पच्चति ।

यदा च पच्चति पापं-अथ पापो पापानि पस्सति ॥

अर्थात्—पाप यागु फल मवोतले पापी थःमं यानागु पाप यातः पुण्य भापा च्वनी, पाप यागु फल भोग याईगु बखेत तिनि पाप यात पाप धका खनी ।

वसपोलया शिक्षा सम्बन्ध दुगु पवित्र स्थानया खोजनं आरम्भ जुल ।

थ्व आश्चर्य खं खःकि ६०० वर्षया कालान्तरे जब थ्व देश विदेशी साशक पिनिगु अधीन जुया च्वन । मनूतेके थःगु अतीत यागु खं थुलि तक विस्मृत जुयावन कि भगवानया जन्म, बुद्धत्व तथा महापरि निर्वाण नाप सम्बन्ध दुगु ऐतिहासिक स्थान तकनं लोमना वन । लुम्बिनी, बुद्धगया, कुशीनगर थें जागु तीर्थ स्थान १६ गु शताब्दी जब थुकिया आविष्कार जुल थवया न्हापा थ्व सम्बन्धे सुनानं स्यगु मखु ।

ऋषि पतन अर्थात्-सारनाथ गन धर्मचक्र प्रवर्तन जुगु खः। विशेष उल्लेख याना वेक नं धयादिल कि गबलें जिगु मन अशान्ति जुई अबले शान्तिया निम्ति जि अन वनेगु। वया पवित्र वातावरणं नं मनयात पवित्रया।

श्व छगू महत्व पूर्णगु खँ ख कि स्वतन्त्रता या आन्दोलनया साथ साथे महाबोधि सभायागु नं स्थापन जुल। श्व देशे बुद्ध धर्मया प्रचार हानं जुया बल। श्व अत्यन्त हर्षया विषय खः कि स्वतन्त्र भारते हानं भगवान बुद्धया संदेश हल। भगवान बुद्ध भारतया महानताया प्रतीक खः। श्वहे कारण खः कि धर्म निरपेक्षा श्व देशे अशोक स्तम्भे किया तःगु भगवान बुद्धया धर्मचक्र राष्ट्र ध्वजाया चिन्ह हानं उकीसंतुं किया तःगु सिंह खा राष्ट्र मुद्राया टक बनेजुल। भारतं भगवान बुद्ध लोमंका थःगु स्वतन्त्रता तंका छ्वे धुंकुगु खः आ भीसं नव प्राप्त स्वतन्त्रता यात कायम याना तयगु खः धैगु जूसु भगवान बुद्धया संदेश यात लोमंके मज्यू।

कलकत्ता—थुगुसी आषाढ पुण्ही महोत्सव महाबोधि हाले धुम धाम ज्वीक धर्मचक्र महोत्सव सभापञ्चिम बङ्गाल या गवर्नर डा० कैलाश नाथ काटुजुया सभापतित्वे जुल।

रगु सभाय् निम्नलिखि सज्जपिसं महत्व पूर्णगु भाषण यानादिल। सी० सो० बिस्वास इण्डिया गवर्मेन्ट या मिनिस्टर।

डा० जष्टिस बी० के० मुखर्जी, भिक्षु शीलभद्र, श्री खगेन्द्रनाथ मित्र, डा० सुनीति कुमार चेटर्जी,, डा० कालिदास नाग, भिक्षु धर्मरत्न एम्० ए०, श्री रामशङ्कर त्रिपाठि।

धर्मोदय विहार—हर्षयागु खँ खः कि थुगुसी धर्मोदय विहार कालिम्पोङ्गे धर्मोदय सभाया उप

सभापति भिक्षु धर्मालोक, नेपालं नसें बिज्याना, जिमिगु निमत्रणा स्वीकार याना, थुगुसीया वर्षा-वास याना बिज्यागु जुल।

चवसापासा—कलकत्ताय् च्वंम्ह चवसा पासा नेपाले थ्यंक बल। उखुनु तछलाया अन्तिम सप्ताह खुनु कान्तिपुर, नेपाले छगू सभानं जुल गुकिस न्याम्ह सञ्चालक समितिया सदस्य जुल। उकी मध्ये निम्हसित मंत्री व कोषाध्यक्ष पदस नियुक्त जुल। उपि थथे

- १ श्री गुह्यसायमि—“मन्त्री”
- २ श्री रत्नमान सिंह—“कोषाध्यक्ष”
- सञ्चालक समितियासदस्यत—
- ३ श्री धुयास्वां सायमि
- ४ श्री मदन लोचन सिंह
- ५ श्री आशाराम शाक्य

हानं, चवसापासां याकनं ज्या याइगु जुल। थ्वं ‘क्यब’ धैगु बाखं संप्रह याना च्वंगु दु। गुकियात कहानी तयेगु आवश्यक जुल। उकि कहानीकार भाजु मयूजु पिसं कहानी श्रावण या अन्त तक छ्या हया-दिसं। कहानी ४ पेजं उपो जुये मजिउ।

भाषाया विषयस विचार विमर्श जुया हे तिति निर्णय जुई।

कहानी छ्वयाइयेगु थायः—

श्री मन्त्री “चवसापासा”

५१००६, ग्वालें मुगल,

कान्तिपुर, नेपाल।

निवेदक—

मन्त्री “चवसापासा”

पत्रिकायात दान

श्रीयुक्त धनरत्नजुं पत्रिकाया लागि ७/- दां दान बिया पत्रिका वृद्धि कामना याना दिल। मेपिसज्जन पिसं नं वयूकया अनुसर याई धयागु आशादु।

“धर्मोदय”या नियम

१—“धर्मोदय” धर्मोदय-सभाया संविधानत्वे प्रकाशित जुई। थुकिया उद्देश्य नं धर्मोदय-सभाया थें खः। तथापि थुकिया कर्म क्षेत्र उलि हे सीमित जुई मखु। थ्व पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तर्क पिहां वई।

२—थुकिया दच्छिया चन्दा ३) खुलाया २) तथा छगू प्रतिया १)। न्हागु महीना नसं ग्राहक जुयफु। पत्रना हइगु घरी नमूनाया लागि छगू प्रति सिति छ्वया हई।

३—राजनैतिक खँ बाहिक मेगु धर्म, शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व, साहित्य, इतिहास, थिति-रीति व भ्रमणात्मक खँ आदि विविध विषय सम्बन्धी लेख-कविता थुकी छापे जुई।

४—लेख, कविता, समालोचनार्थ सफू (निगु प्रति) तथा थुगु सम्बन्धे पत्रव्यवहार सम्पादकया नामे छ्वया हय्माः।

५—सुं लेखक द्वारा प्रकट जूगु मतया उत्तरदायी सम्पादक जुई मखु।

ग्राहकपिंत

६ प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छया हय्माः। पत्र व्यवहार याय्गु बखते थःगु ग्राहक संख्या व पूरा नां व ठिकाना छापार्थ च्वंक च्वया हय्माः। मखुसा पत्रिका थ्यनिगुली गोलमाल ज्वीफु।

७—पत्रिका मकाय्गु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हेर-फेर याय् माल धाःसा लच्छिन्हो हे व्यवस्थापकयात सूचना वियमाः।

८—यथा समय पत्रिका थ्वंक मवल धाःसा स्थानीय हुलाके बाँलाक बुमे जुयाः अनं व्यगु लिख तथा लच्छिया भित्रे पौ छ्वया हल धाःसा मेगु प्रति छ्वया हई।

लेखकपिंत

९—सम्पादकयात लेख छ्वया हय्गु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हय्माः। नां व ठिकाना बाँलाक च्वया महल धाःसा लेख वा कविता छापेनं मजुई फू। लेखत लच्छिन्हो हे सम्पादकया थाय थ्यनेमाः।

१०—लेख छखे पाखे जक च्वया हय्माः। भौया देपा व जःपाखे सी खालियाना हय्माः। आखम स्पष्ट व खँया त्वा सीदय्कमाः।

११—लेख अथवा कविता प्रकाशिक याय्गु व मयाय्गु, हनेगु क्वकाय्गु अथवा संशोधन याय्गुवा पूरा अधिकार सम्पादकयात दु। अप्रकाशितगु लेख वा कविता बिना टिकट खर्च लितछ्वया हइ मखु। प्रत्येक लेखकतयूत थः थःगु लेख व कविता छापे जू अड्ड छगू बिया हई।

१२—गुम्हसिनं “धर्मोदय” या ग्राहक छक्कलनं मिह्न बा वयां आपो दय्का बी रहसित “धर्मोदय” दच्छि तक बिना चन्दां छ्वया हई।

सम्पादक—

“धर्मोदय”—कार्यालय,

४, रामजीदास जेटिया लेन,

कलकत्ता—७।

व्यवस्थापक—

“धर्मोदय”—कार्यालय,

४ रामजीदास जेटिया लेन,

कलकत्ता—७।